

GMINA BRAŃSZCZYK

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Brańszczyk

część A

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego

TEKST JEDNOLITY

Uwzględniający:

- a) treść załącznika nr 1 do uchwały nr XX/87/08 Rady Gminy Brańszczyk z dnia 22.02.2008 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brańszczyk,
- b) treść wprowadzoną Zarządzeniem Zastępczym Wojewody Mazowieckiego z dnia 11 marca 2016 r. w sprawie wprowadzenia obszarów udokumentowanych złóż kopalin do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brańszczyk. Tekst wynikający z zarządzenia zastępczego został w niniejszym studium oznaczony niebieskim kolorem tekstu;
- c) treść zmiany nr 1 studium. Tekst zmiany przyjętej uchwałą nr XXIX.149.2016 Rady Gminy Brańszczyk z dnia 25 sierpnia 2016 roku został w niniejszym studium oznaczony bordowym kolorem tekstu.

Wykonanie opracowania:

D O R A D Z T W O
I N W E S T Y C Y J N E

INPLUS Doradztwo Inwestycyjne

10-686 Olsztyn

ul. Wilczyńskiego 25E/220

biuro@inplus.pl

www.inplus.pl

w konsorcjum z

BDK S.C. Biuro architektoniczno – urbanistyczne
Janusz Dubowik, Szymon Zabokrzecki, Marian Kopliński

Opracowanie zostało wykonane na zlecenie Wójta Gminy Brańszczyk. Podstawę formalną opracowania stanowi umowa zawarta pomiędzy Wójtem Gminy Brańszczyk a firmą INPLUS Doradztwo Inwestycyjne.

Celem opracowania jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego.

Opracowanie wykonał zespół w składzie:

mgr Łukasz Złakowski

mgr inż. Arkadiusz Świder

mgr inż. Piotr Gromelski

pod nadzorem głównego projektanta mgr inż. arch. Mariana Koplińskiego (nr uprawnień urbanistycznych 963/89), Północna Okręgowa Izba Urbanistów (G-083/2002).

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
1. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska i przyrody	8
1.1. Warunki klimatyczne	8
1.2. Warunki klimatyczno zdrowotne	8
1.3. Rzeźba terenu	9
1.4. Formy morfologiczne występujące w obrębie granic gminy	9
1.5. Wody powierzchniowe	11
1.6. Wody podziemne	12
1.7. Surowce mineralne (zał. nr 1a)	13
1.8. Gleby	14
1.9. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna (zał. nr1a)	14
1.10. Szata roślinna i świat zwierząt	16
1.11. Obszary chronione (zał. nr 1a).....	17
2. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych .	20
3. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	21
4. Stan prawny gruntów	25
5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury	25
6. Warunki i jakość życia mieszkańców	29
6.1. Ludność.....	29
6.2. Struktura sieci osadniczej	30
6.3. Gęstość zaludnienia	31
6.4. Dynamika zmiany liczby ludności	31
6.5. Struktura wiekowa ludności.....	31
6.6. Przyrost naturalny	32
6.7. Migracje.....	33
6.8. Zasoby mieszkaniowe	34
6.9. Szkolnictwo	36
6.9.1. <i>Wychowanie przedszkolne</i>	36
6.9.2. <i>Szkolnictwo podstawowe</i>	36
6.9.3. <i>Szkolnictwo gimnazjalne</i>	37
6.10. Służba zdrowia.....	37
6.11. Pomoc społeczna.....	37
6.12. Kultura	37
6.13. Rynek pracy i bezrobocie.....	38
6.14. Rolnictwo.....	38
6.14.1 <i>Struktura obszarowa gospodarstw</i>	38
6.14.2. <i>Struktura zasiewów</i>	38
6.14.3. <i>Struktura hodowlana</i>	39
6.14.4. <i>Mechanizacja rolnictwa</i>	39
7. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia	43
8. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	43
9. Uzbrojenie terenu, systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	44
9.1. Komunikacja drogowa (zał. nr 1a)	44
9.2. Telekomunikacja	45
9.3. Kolej	45
9.4. Komunikacja zbiorowa	45
9.5. Gospodarka energetyczna	46
9.6. Gospodarka odpadami.....	46
9.7. Stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej	47
9.8. Sieć gazowa	48
9.9. Energetyka cieplna.....	48
9.10 Elektroenergetyka (zał. nr 1a).....	49
10. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie terenu, stan ładu przestrzennego oraz wymogi jego ochrony	49

11. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	56
11.1. Potrzeby	56
11.2. Możliwości	58
11.2.1. Uwarunkowania zewnętrzne	58
11.2.2. Uwarunkowania wewnętrzne	59
11a. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy dla obszaru zmiany nr 1 studium	60
12. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	62
SPIS TABEL	63
SPIS WYKRESÓW	63

Wstęp

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brańszczyk, zwane dalej „Studium” zostało sporządzone w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.). Zawartość studium jest zgodna z zakresem przedmiotowym wskazanym w art. 10 ust. 1 i 2 powołanej ustawy oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. Nr 118, poz. 1233).

Prace nad studium prowadzono na podstawie Uchwały z dnia 27 lutego 2004 r. Nr XV/86/04 Rady Gminy Brańszczyk o przystąpieniu do prac nad Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brańszczyk.

Celem niniejszego Studium jest zgodnie z art. 9 powołanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określenie polityki przestrzennej gminy.

Podstawę prawną opracowania zmiany nr 1 studium stanowią:

- ✓ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r., poz. 778 z późn. zm.);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. 2004 nr 118 poz. 1233.);
- ✓ Uchwała Nr XIII.67.2015 Rady Gminy Brańszczyk z dnia 26 czerwca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brańszczyk w miejscowości Białełłoto-Kobyła.

Przedmiotem opracowania zmiany nr 1 studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brańszczyk jest obszar o powierzchni 0,97 ha z działki ewidencyjnej nr 291 położony w północnej części gminy w miejscowości Białełłoto-Kobyła gmina Brańszczyk. Zakres zmiany nr 1 studium obejmuje zagadnienia wynikające z art. 10 ust 1 i ust 2. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r., poz.778 z późn. zm.).

1. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska i przyrody

1.1. Warunki klimatyczne

Obszar gminy Brańszczyk należy do regionu Krainy Wielkich Dolin – dzielnicy podlaskiej. Charakteryzuje się kontynentalizacją klimatu, dużymi amplitudami średnich rocznych temperatur, nagłymi przejściami temperatur w ciągu roku oraz niewielką ilością opadów. Średnia temperatura roku wynosi 7,1 – 7,2°C. Średnie opady roczne wynoszą ok. 550 mm (w okresie wegetacyjnym przypada średnio 64% rocznych opadów). Okres wegetacyjny dla obszaru gminy wynosi średnio 200 -210 dni. Pokrywa śnieżna zalega przez okres ok. 80 – 87 dni. Średnia wilgotność dla gminy utrzymuje się na poziomie 80% przy czym wilgotność w dolinach jest znacznie wyższa niż na obszarach wyniesionych.

1.2. Warunki klimatyczno zdrowotne

- Najkorzystniejsze:
  - Tereny otwartych wysoczyzn – na obszarach o korzystnej ekspozycji południowej – dobrym nasłonecznieniu i warunkach termicznych, tereny znacznie wyniesione ponad dno doliny – obszary o dobrym przewietrzeniu, o korzystnych warunkach wilgotnościowych powietrza, bez tendencji do powstawania mgieł,
- Średniokorzystne:
  - Tereny terasy nadzalewowej – gorsze warunki termiczne, słoneczne oraz wilgotnościowe, wartość klimatyczną obszaru podnoszą siedliska borów sosnowych tworzących korzystny mikroklimat,
  - Tereny wysoczyzny otoczone lasami – ze względu na występujące skupiska leśne napowietrzenie terenu oraz jego nasłonecznienie jest niedostateczne, obszar charakteryzuje się również podwyższoną wilgotnością powietrza,

- Niekorzystne lub mało korzystne warunki topoklimatyczne:
  - Terasa zalewowa doliny Bugu, Tuchełki i Strugi – obszary występowania licznych inwersji termicznych, złych warunków słonecznych i wilgotnościowych, występują tu częste przymrozki oraz mgły, są to obszary o charakterze korytarzy wentylacyjnych,
  - Boczne dolinki i obniżenia w obrębie wysoczyzny – występują nieliczne inwersje termiczne, tereny charakteryzują się niekorzystnymi warunkami słonecznymi i wilgotnościowymi, pełnią rolę rynien grawitacyjnego spływu dla chłodnych mas powietrza oraz wód powierzchniowych.

1.3. Rzeźba terenu

Obszar gminy Brańszczyk znajduje się w obrębie dwóch mezoregionów fizyczno geograficznych:

- Międzyrzecze Łomżyńskie (część makroregionu Niziny Północnomazowieckiej) - północna i centralna część gminy – położone w widłach dolin Narwi i Bugu. Południowa część mezoregionu charakteryzuje się monotonną i płaską rzeźbą. Składają się na nią równiny sandrowe z licznymi przepływami wód polodowcowych w kierunku doliny Bugu. Piaszczysta wysoczyzna polodowcowa stromo opada stromą krawędzią w kierunku doliny Bugu.
- Dolina Dolnego Bugu (część makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej) - południowa część gminy. Mezoregion ten stanowi odcinek doliny między Małkinią, a kotliną Warszawską. Struktura charakteryzuje się zróżnicowaną szerokością i obejmuje łąkową terasę zalewową oraz akumulacyjną terasę nadzalewową, nadbudowaną zalesionymi wydmami.

1.4. Formy morfologiczne występujące w obrębie granic gminy

W obrębie gminy występują następujące formy morfologiczne:

- terasa zalewowa doliny Bugu – przeważają płaskie powierzchnie o nachyleniu nie przekraczającym 5%, teren zbudowany z utworów aluwialnych: piaski

rzeczne luźne lub średniozagęszczone z domieszką humusu w partiach stropowych, namuły organiczno-piaszczyste oraz torfy, silnie nawodnione, z wodą gruntową w płytkich poziomach, miejscami z podmokłościami na powierzchni lub okresowo zalewane. Są to obszary słabonośne lub nienośne nieprzydatne do zabudowy. Podobne warunki gruntowo-wodne występują w obrębie terasy zalewowej dolin rzek: Strugi i Tuchełki oraz ich większych dopływów,

- terasa nadzalewowa doliny Bugu – powierzchnia falista z licznymi oczkami wodnymi i starorzeczami o nachyleniu do 5%, struktura najbardziej rozbudowana głównie w rejonie wsi Brańszczyk, Tuchlin, Nowe Budy, teren zbudowany z utworów piaszczysto – żwirowych: piaski różnoziarniste akumulacji rzecznej ze żwirami oraz lokalnie pisaków eolicznych, są to grunty w zasadzie nośne ale ze względu na nisko zalegające wody gruntowe w zasadzie nieprzydatne do zabudowy,
- pagóry wydmowe w obrębie terasy nadzalewowej i wysoczyzny – formy o zróżnicowanych kształtach, zbudowane z piasków eolicznych, luźnych, podatnych na przemieszczanie, tereny głównie pokryte lasem, nielicznie zabudowane, ze względu na wysoką wartość krajobrazową objęte ochroną, wskazane do zabezpieczenia przed niszczeniem spowodowanym uruchamianiem piasków w następstwie pozbawiania ich szaty roślinnej, eksploatacji piasku czy zabudowy terenu,
- wysoczyznowa krawędź erozyjna – północny stok doliny Bugu – bardzo urozmaicona forma pod względem ukształtowania, występują spadki rzędu 10-15% dochodzące miejscami do powyżej 15%, zbudowana przeważnie z glin, miejscami z utworów piaszczystych, ze względu na znaczne nachylenie terenu i występujące zagrożenie erozją istnieje potrzeba ochrony tej formy przez utrwalanie jej powierzchni zielenią oraz wyłączenie stoków oraz ich podnóży z zabudowy,
- wysoczyzna morenowa – silnie zdenudowana forma polodowcowa przemodelowana przez wody fluwioglacjalne, nachylona w kierunku południowym, występują deniwelacje 3-7 m zaś spadki terenu nie przekraczają 5%, forma zbudowana z piasków różnoziarnistych znacznych miąższości i żwirów oraz piasków z przewagą frakcji drobnych i pylistych, z lokalnie występującymi soczewkami utworów ilastych oraz płyty utworów

piaszczysto-mułkowych o właściwościach iłów i glin zwałowych przeważnie piaszczystych, na powierzchni lub podścielających utwory piaszczysto – pylaste. Grunty na ogół przydatne do zabudowy,

- boczne doliny – rozcinają powierzchnię wysoczyznową, formy zabudowane utworami aluwialnymi, namułami organiczno – piaszczystymi i torfowymi oraz płytko zalegającymi wodami gruntowymi. Jest to strefa wykluczona z zabudowy oraz nie wskazana jest do wprowadzania jakichkolwiek przegród utrudniających swobodny spływ zarówno wód powierzchniowych jak i chłodnych mas powietrza.

1.5. Wody powierzchniowe

Przeważająca część powierzchni gminy znajduje się w zlewni Bugu. Jedynie północne fragmenty należą do zlewni Narwi. Woda z obszaru gminy odprowadzana jest przez rzekę główną Bug oraz jej dopływy: Strugę i Tuchełkę wraz z innymi dopływami i rowami dolin bocznych w obrębie wysoczyzny i terasy nadzalewowej. Sieć dolin jest silnie rozwinięta. Rzeki Struga i Tuchełka charakteryzują się licznymi rozgałęzionymi odnogami – w większości rowy melioracyjne, którymi płyną drobne cieki. System rowów melioracyjnych w dużej mierze odprowadza wodę z zagłębień terenowych o utrudnionych warunkach odpływu powierzchniowego. Na system wód powierzchniowych składają się również rozlewiska, podmokłe łąki oraz bagna pełniące rolę naturalnych zbiorników retencyjnych.

W centralnej części gminy znajdują się zbiorniki wód powierzchniowych stojących – są to kompleksy stawów rybnych. Innym zbiornikiem wód powierzchniowych stojących w gminie jest zbiornik retencyjny zlokalizowany w centrum miejscowości Brańszczyk – w czasie dużych spływów powierzchniowych retencjonuje wodę. W okresach suchych woda ze zbiornika wykorzystywana jest do nawadniania. Zbiornik ten pełni również funkcje rekreacyjne dla mieszkańców miejscowości Brańszczyk.

1.6. Wody podziemne

W obrębie granic gminy Brańszczyk znajdują się liczne zasoby wód podziemnych:

- zbiornik GZWP nr 221 – „Dolina Kopalna Wyszków” – zbiornik porowy, warstwa wodonośna znajduje się w utworach triasowych, zaś średnia głębokość ujęć to ok. 180m, łączna powierzchnia zasobu wynosi 590km², zbiornik ten w naturalny sposób zabezpieczony jest przed wpływami z powierzchni ziemi w związku z tym nie został objęty strefą ochrony;
- zbiornik GZWP nr 215A – „Subniecka Warszawska – część centralna” zbiornik porowy, warstwa wodonośna w utworach czwartorzędowych zaś średnia głębokość ujęć to ok. 100m, zbiornik został objęty strefą wysokiej ochrony (OWO);

Na terenie gminy znajdują się trzy czwartorzędowe poziomy wód oraz piętro trzeciorzędowe. Pierwszą warstwę stanowią wody podziemne podskórne zalegające na głębokości od 1 do 5 m, o zwierciadle swobodnym. Ze względu na płytkie zaleganie są narażone na zanieczyszczenie substancjami pochodzącymi z powierzchni ziemi jak również zanieczyszczeniami bakteriologicznymi. Zasoby wykorzystywane jedynie lokalnie (studnie kopane).

Druga warstwa wodonośna występuje na głębokości od 27 do 41 m. Woda z tej warstwy czerpana jest między innymi przez studnie zlokalizowane we wsiach Białełoto – Kobyla, Udrzyn, Turzyn, Brańszczyk – Rybakówka, Poręba. Wydajność studni ujmujących wodę z tego poziomu waha się na poziomie 32 - 50m³/h.

Trzecia warstwa wodonośna występuje na głębokości 50 – 60m i jest najbardziej zasobna w wodę. Wydajność studni ujmujących wodę z tego poziomu waha się na poziomie 45 – 73m³/h. Z zasobów tych korzystają ujęcia w Trzciance, Brańszczyku – Dom Pomocy Społecznej, Nowych Budach.

Wody czwartorzędowe poziomu drugiego i trzeciego, które zasilają wodociąg wiejski wymagają uzdatnienia ze względu na zawarte w nich związki żelaza i manganu.

Ze względu na występowanie na obszarze gminy zasobów wód podziemnych istnieje potrzeba ich ochrony. W związku z tym pojawiają się ograniczenia w lokalizacji inwestycji mogących negatywnie oddziaływać na jakość wód podziemnych (potrzeba stosowania warstw izolacyjnych). Na obszarze strefy wysokiej ochrony wymagane

jest ustalenie właściwych zasad nawożenia gleb i stosowania odpowiednich środków ochrony roślin.

1.7. Surowce mineralne (zał. nr 1a)

Na terenie gminy Brańszczyk nie występują udokumentowane złoża kopalin podstawowych sklasyfikowane w „Bilansie zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce – wg stanu na 31 XII 2002r.”.

Istnieje natomiast kilka rozpoznanych rejonów występowania kopalin pospolitych (piaski, żwiry, gliny oraz ily), które ze względu na niewielką zasobność złóż mają charakter lokalny.

Na terenie gminy występują również złoża torfu. Zalegają one w rejonie wsi Białełoto na obszarze ok. 20 ha oraz w okolicy wsi Udrzynek na powierzchni ok. 63 ha. Torfy występują również w okolicy Starych Bud i Turzyna.

W granicach administracyjnych gminy istnieją dwa wyeksploatowane udokumentowane złoża:

- „Trzcianka” – złożo kruszywa naturalnego wykorzystywanego w budownictwie drogowym – eksploatacja złoża zakończyła się w 1993r., powierzchnia złoża wynosiła 7,7 ha.
- „Brańszczyk” – złożo gliny i iłow – występowało w trzech rejonach w obrębie granic wsi Brańszczyk.

Żadne z wyrobisk powstałych w wyniku eksploatacji nie zostało zrehabilitowane.

W granicach administracyjnych gminy Brańszczyk znajduje się następujący obszar udokumentowanych złóż kopalin:

1. złożo kruszywa naturalnego „Trzcianka I”

dla którego właściwy organ administracji geologicznej zatwierdził dokumentację geologiczną lub dodatek do dokumentacji geologicznej w terminie, od którego upłynęło co najmniej dwa lata do daty wydania niniejszego zarządzenia zastępczego lub przyjął dokumentację geologiczną bez zastrzeżeń.

1. ZŁOŻE KRUSZYWA NATURALNEGO – TRZCIANKA I

- kopalina: kruszywa naturalne (piaski budowlane)

- miejscowość: Trzcianka

- decyzja nr / znak sprawy: PŚ-II.7427.88.2012.ES z dnia 04.02.2013 r.

1.8. Gleby

Na obszarze gminy przeważają gleby słabych klasy bonitacyjnych V i VI, wykształcone na piaskach. Gleby te należą do kompleksów żytnich słabych i najslabszych (żytnio-lubinowego), lokalnie tylko żytniego dobrego. Występują one głównie w północnej i centralnej części gminy oraz w południowo-zachodniej (fragmenty sołectw: Trzcianka, Turzyn).

Gleby dobre – III klasy bonitacyjnej występują na obszarze wysoczyzny w rejonie Przyjm, Brańszczyka, Nowego Brańszczyka, Niemir i Trzcianki.

Gleby IV klasy bonitacyjnej dominują na obszarze wysoczyzny i otaczają żyzne gleby III klasy bonitacyjnej w okolicach Brańszczyka, Trzcianki, Turzyna, Niemir, Przyjm i Nowego Brańszczyka.

1.9. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna (zał. nr1a)

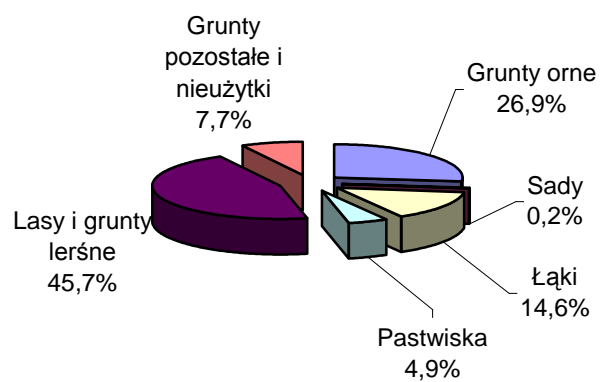
Powierzchnia użytków rolnych w gminie Brańszczyk w roku 2004 wynosiła 7810 ha, co stanowiło niespełna 47% powierzchni gminy. Drugą grupę pod względem powierzchni w gminie zajmują lasy i grunty leśne. Stanowią one ok. 46% powierzchni gminy.

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów.

Użytek	Powierzchnia w ha	
	Gmina Brańszczyk	Województwo Mazowieckie
Grunty orne	4515	1718902
Sady	28	84901
Łąki	2444	362181
Pastwiska	823	214944
Lasy i grunty leśne	7660	797275
Grunty pozostałe i nieużytki	1291	378474
Suma	16761	3556677

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

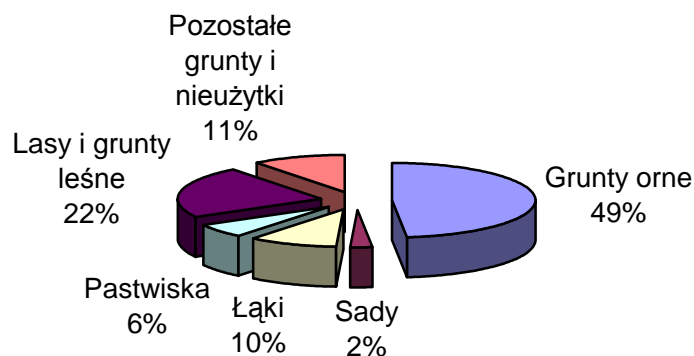
Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Brańszczyk.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

Wykres 1a. Struktura użytkowania gruntów w województwie mazowieckim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

W strukturze użytkowania gruntów w gminie dominują grunty leśne i zadrzewione, podczas gdy w województwie przeważają grunty orne. Rozległe kompleksy leśne (fragment Puszczy Białej) występujące w gminie Brańszczyk w znacznym stopniu ograniczają przestrzeń możliwą do rolniczego wykorzystania. Przestrzeń ta ograniczona jest również w południowej części gminy przez dolinę rzeki Bug. Są to obszary o nieuregulowanych stosunkach wodnych, podmokłe, okresowo zalewane. Na terenach tych przeważają łąki i pastwiska, które stanowią ok. 20% użytków gruntowych, podczas gdy w województwie stanowią one ok. 16%.

1.10. Szata roślinna i świat zwierząt

Szata roślinna gminy Brańszczyk charakteryzuje się dużą różnorodnością gatunkową. Wynika to między innymi z faktu występowania dużych kompleksów leśnych i doliny rzeki Bugu w obrębie gminy. Są to obszary w niewielkim stopniu przekształcone przez człowieka gdzie istnieją dogodne warunki dla rozwoju świata fauny i flory.

Na rozległych kompleksach leśnych w obrębie granic gminy Brańszczyk dominującymi typami siedliskowymi są: bór mieszany świeży, bór świeży i las mieszany świeży. W obniżeniach dominują ols i las wilgotny. Najcenniejszymi drzewostanami są drzewostany sosnowe. Występuje tu cenny rodzimy ekotyp sosny,

wywodzący swój rodowód z pierwotnych lasów Puszczy Białej. Poza swoim zasięgiem występuje tu buk, który został wprowadzony sztucznie.

Na obszarze Nadleśnictwa Wyszaków stwierdzono występowanie ok. 1200 gatunków roślin. Flora tego terenu ma charakter wybitnie niżowy. Dominujące bory sosnowe posiadają typowe dla siedlisk borowych runo: mchy, borówka czernica i brusznica, wrzosa, paproć orlica, widłaki i konwalia majowa. Rosną tu również: storczyk, storczyk krwisty, storczyk szerokolistny, podkolan biały, kruszczyk szerokolistny i listera jajowata. Występują trzy gatunki widłaków: jałowcowaty, goździsty i spłaszczony. Spotykane są urodziwe kwiaty sasanki łąkowej, wawrzyńka wilczelyko, goryczki wąskolistnej, kosaćca syberyjskiego, lili żłotogłów, orlika pospolitego, naparstnicy zwyczajnej. W starorzeczach występują grzybienie białe i grązele żółte. Nad rzeką pojawiają się barwne kobierce muraw piaskolubnych, z takimi gatunkami jak fioletowo kwitnące macierzanki piaskowe, zawciąg pospolity, goździk kropkowany i goździk kartuzek, kocanki piaskowe oraz biała lepnica tatarska.

W świecie fauny należy wymienić takie zwierzęta jak łosie, jelenie, sarny, dziki, lisy, borsuki, kuny leśne i domowe oraz bobry. Zdarzały się przypadki odnotowania wilka. Rarytasem z zakresu ornitofauny są czarne bociany i coraz liczniejsze w ostatnich latach żurawie, nie ma już natomiast śladu po tutejszych cietrzewiach. Z ptaków drapieżnych występują: myszołowy, jastrzębie, pustułki, liczne są kruki, pojawiają się rzadkie orliki krzykliwe i kanie czarne. Obszar puszczy białej jest drugą co do liczebności ostoją kraski, jednego z najbarwniejszych ptaków polskich. Bogata jest lista ptaków błotnych i wodnych. Do najważniejszych należą: czapla siwa, bekas kszyc, kulik wielki, brodziec krwawodzioby, bąk i bączek, rycyk, derkacz, słonka. Występuje tu również bocian biały.

1.11. Obszary chronione (zał. nr 1a)

Dolina Dolnego Bugu stanowi w sieci ECONET-PL obszar węzłowy (24M) o znaczeniu międzynarodowym. Krajowa sieć ekologiczna ECONET-POLSKA jest wielkoprzestrzennym systemem obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu.

W granicach gminy znajdują się 32 użytki ekologiczne. Ich łączna powierzchnia wynosi 62,19 ha.

Tabela 2. Użytki ekologiczne.

L.p.	Powierzchnia w ha	Leśnictwo	Opis
1	1,01	Dalekie	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
2	0,46	Dalekie	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
3	0,50	Dalekie	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
4	0,37	Dalekie	Nieużytek pokopalniany.
5	1,18	Dalekie	Nieużytek pokopalniany.
6	1,35	Knurowiec	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
7	6,48	Knurowiec	Łąka.
8	0,35	Knurowiec	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
9	0,87	Knurowiec	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
10	0,72	Tuchlin	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
11	4,79	Tuchlin	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
12	0,36	Tuchlin	Zbiornik wodny
13	3,71	Tuchlin	Łąka
14	1,45	Tuchlin	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
15	1,25	Tuchlin	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
16	1,41	Tuchlin	Pastwisko.
17	5,12	Tuchlin	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
18	2,35	Tuchlin	Tereny podmokłe z dużą ilością roślin chronionych.
19	0,56	Tuchlin	Tereny podmokłe z dużą ilością roślin chronionych.
20	3,53	Tuchlin	Tereny podmokłe z dużą ilością roślin chronionych.
21	0,18	Tuchlin	Tereny podmokłe z dużą ilością roślin chronionych.
22	2,17	Tuchlin	Tereny podmokłe z dużą ilością roślin chronionych.
23	1,89	Tuchlin	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
24	3,29	Jeziorko	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
25	1,25	Jeziorko	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i olszą.
26	3,50	Jeziorko	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łąką i

			olszą.
27	1,90	Jeziorko	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łożą i olszą.
28	0,74	Jeziorko	Tereny bagienne porośnięte sitowiem, łożą i olszą.
29	1,15	Jeziorko	Teren podmokły.
30	1,79	Jeziorko	Teren podmokły.
31	1,43	Jeziorko	Teren podmokły.
32	0,32	Jeziorko	Teren podmokły.
33	2,68	Jeziorko	Teren podmokły.
34	1,27	Jeziorko	Teren podmokły.

Źródło: Rozporządzenie nr 72 wojewody mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 r. w sprawie użytków ekologicznych.

Na terenie gminy znajduje się 13 pomników przyrody. Są to:

- dąb szypułkowy – 8 szt.
- modrzew polski – 2 szt.
- lipa drobnolistna – 2 szt.
- wiąz – 1 szt.

Ze względu na unikalne walory obszaru gminy Brańszczyk planowane jest utworzenie rezerwatów przyrody:

- Knurowiec – rezerwat florystyczny o powierzchni 25 ha,
- Nowe Budy – rezerwat ornitologiczny o powierzchni 550 ha.

W związku z planami rozszerzenia zasięgu Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego przewiduje się włączenie w jego granice obszaru gminy Brańszczyk.

W granicach administracyjnych gminy Brańszczyk znajdują się również tereny wchodzące w skład europejskiego systemu obszarów chronionych Natura 2000.

W ramach systemu wyróżnia się następujące obszary:

- „PLB140002 Dolina Dolnego Bugu”,
- „PLB140009 Puszcza Biała”,
- „PLB140005 Ostoja Nadbużańska” – obszar specjalnej ochrony siedliskowej następujących typów siedlisk: nadrzeczne zarośla wierzbowe, starorzecza i inne naturalne zbiorniki wodne, wydmy śródlądowe z murawami szcztlichowymi, zalewane muliste brzegi rzek.

Żadne z wyrobisk powstałych w wyniku eksploatacji nie zostało rekultywowane.

2. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Brańszczyk nie występują tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych.

3. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Brańszczyk występują obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych:

- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 r. Nr 92, poz. 880):
  - Użytki ekologiczne:
    - Bagno porośnięte na obrzeżach czeremchą i brzozą
    - Bagno z trzęsawiskiem porośnięte brzozą, iwą, olszą i kruszyną
    - Bagno porośnięte brzozą, iwą i czeremchą
    - Nieużytek pokopalniany porośnięty dziewanną, wiesiołkiem i nostrzykiem
    - Nieużytek pokopalniany porośnięty olszami. Brzozami, leszczynami z oczkami wodnymi
    - Bagno porośnięte brzozą, iwą i olszą - 2
    - Łąka porośnięta roślinnością charakterystyczną dla wilgotnych obszarów (wiele gatunków z rodziny storczykowatych)
    - Teren zabagniony porośnięty turzycą
    - Bagno porośnięte roślinnością bagienną - 6
    - Łąka porośnięta turzycą i innymi roślinami bagiennymi
    - Teren zabagniony porośnięty roślinnością bagienną
    - Pastwisko nieużytkowe zabagnione
    - Łąka nieużytkowa (miejsce występowania wielu roślin chronionych z rodziny storczykowatych) - 5
    - Teren w części zabagniony z turzycą, na pozostałej części zachwaszczony
    - Teren podmokły z olchą formy bukietowej
    - Teren podmokły z olchą o słabej jakości - 2
    - Teren podmokły z roślinnością charakterystyczną dla siedlisk bagiennych
    - Teren zbliżony do torfowiskowego z pojedynczą sosną
    - Teren torfowy

- Łąka zalewana wodą
- Pomniki przyrody:
  - Dąb szypułkowy – 8szt.
  - Modrzew polski – 2 szt.
  - Lipa drobnolistna – 2 szt.
  - Wiąz
- Obszary Natura 2000
  - „PLB140002 Dolina Dolnego Bugu”
  - „PLB140009 Puszcza Biała”
  - „PLB140005 Ostoja Nadbużańska”
- Ustawa z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2001r. Nr 115 poz. 1229, z póź. zm.):
  - Wały przeciwpowodziowe wzdłuż rzeki Bug i dolina rzeki
- Ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003, Nr 162, poz. 1568):
  - Białełoto – Kobyla
    - Dom nr 15 drewniany ok. 1914 roku
    - Dom nr 26 drewniany lata 30 XX wieku
    - Dom ok. 1900 roku
  - Białełoto – Wieś
    - Dom nr 11 drewniany lata 30 XX wieku
    - Dom nr 26 drewniany ok. 1914 roku
    - Dom nr 36 drewniany początek XX wieku
    - Dom nr 37 drewniany lata 30 XX wieku
    - Dom nr 44 drewniany 1937 rok
  - Brańszczyk
    - Cmentarz parafialny,
    - Park zabytkowy,
    - Zespół kościoła parafialnego P.W. Wniebowzięcia NMP:
      - kościół murowany 1833 rok, przebudowa 1857 – 1863 i 1921 r. Zniszczony 1939 – 1945, remont 1965 r.
      - dzwonnica drewniana 1 połowa XIX wieku
      - plebania murowana 1925 r.

- Kaplica cmentarna drewniana 1861 r.
- Dwór - własność – Zgromadzenie Zakonne Małe Dzieło Boskiej Opatrzności
- Dworek drewniany, k. XIX w.
- Park Dworski Krajobrazowy XIX/XX w.
- ul. Jana Pawła II
  - Dom nr 35 drewniany 1939 r.
  - Dom nr 61 drewniany k. XIX wieku
- ul. Bielińska
  - Dom nr 11 drewniany 2 połowa XIX wieku
- ul. Chopina
  - Dom nr 3 drewniany 1 połowa XIX wieku, przebudowa przed 1939 r.
  - Dom nr 11 drewniany ok. 1911 r.
- Budykierz
  - Dom nr 31 drewniany 1948 r.
  - Dom nr 38 drewniany lata 30 XX wieku
  - Dom drewniany, połowa XIX w.
- Knurowiec
  - Zagroda nr 4
    - obora k. XIX w.
    - stodoła k. XIX w
    - dom drewniany k. XIX w.
  - Dom nr 3 drewniany lata 20 XX wieku
  - Dom z oborą nr 5 drewniany k. XIX w.
  - Dom nr 12 drewniany 1926 r.
  - Dom nr 13 drewniany lata 20 XX wieku
  - Dom nr 30 drewniany ok. 1910 r.
  - Dom nr 32 drewniany 1936 r.
  - Dom nr 42 drewniany ok. 1914 r.
  - Dom nr 43 drewniany ok. 1914 r.
- Poręba Kocęby (Księży Kąt)
  - Dom nr 1 drewniany początek XX w.

- Nowa Wieś
  - Dom nr 53 drewniany 1926 r.
- Nowy Brańszczyk
  - Dom nr 4, ok. 1920 r.
  - Dom nr 7, ok. 1883 r.
- Ojcowizna
  - Dom nr 7 drewniany 1903 r.
- Poręba – Koceby
  - Dom drewniany początek XX w.
- Poręba Średnia
  - Cmentarz parafialny
  - Zespół kościoła parafialnego P.W. Św. Barbary
    - kościół murowany 1884 rok, zniszczony 1944, odbudowany 1946 – 1948 r.
    - dzwonnica murowana k. XIX wieku
    - plebania murowana 1888 r.
  - Dom nr 5 drewniany początek XX w.
  - Dom nr 6 drewniany ok. 1900 r.
  - Dom nr 18 drewniany 3 ćw. XIX w.
  - Dom nr 25 drewniany początek XX w.
  - Dom nr 47 drewniany lata 30 XX wieku.
  - Dom nr 52 drewniany lata 20 XX wieku.
  - Dom nr 76 drewniany 1915 r.
  - Dom drewniany, ok. 1920 r.
- Przyjmy
  - Dom nr 4 drewniany ok. 1920 r.
  - Dom nr 18 drewniany ok. 1920 r.
  - Dom nr 19 drewniany ok. 1920 r.
- Trzcianka
  - Dom nr 69 drewniany ok. 1933 r.
- Tuchlin
  - Dom nr 1 drewniany 1922 r. remont ok. 1960 r.
  - Dom nr 16 drewniany 1937 r. remont ok. 1960 r.
  - Dom nr 41 drewniany k. XIX w r. remont przed 1939 r.

- Udrzyn
  - Dom nr 38 drewniany ok. 1905 r. remont przed 1945 r. i 1979 – 1980 r.
  - Dom nr 49 drewniany przed. 1915 r. remont przed 1945 r. i lata 60 XX w. i 1979 r.
  - Dom nr 61 drewniany ok. 1925 r. remont lata 50 XX w. lata 70 XX w.
  - Dom nr 70 drewniany ok. 1920 r. remont lata 60 XX w. i 1979 r.
  - Dom nr 92 drewniany 1936 r. remont lata 60 XX w. i 1975 r.
  - Dom nr 103 drewniany ok. 1920 r.
  - Dom nr 104 drewniany ok. 1920 r. remont lata 50 XX w. i 1973 r.

4. Stan prawny gruntów

Tabela.3. Użytkowanie gruntów w gminie.

Grupa użytkowników gruntów	Ogólna powierzchnia gruntów	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty (pod zabudowaniami, podwórzami, drogi, wody i inne grunty użytkowane oraz nieużytki)
		razem	Grunty orne	Sady	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe		
w hektarach								
Ogółem – powierzchnia gminy (miasta)	16761	7809	4515	27	2444	823	7660	1292
Gospodarstwa indywidualne	8294	7712	4450	25	2421	816	320	262
Pozostała powierzchnia	8467	97	65	2	23	7	7340	1030

Zródło: Główny Urząd Statystyczny – Sprawozdanie o użytkowaniu gruntów w gminie (mieście), stan na dzień 31 maja 2005r.

5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury

5.1. Wykaz obiektów znajdujących się w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (zał. nr 1a):

- Brańszczyk - cmentarz parafialny (nr wpisu 552),
- Brańszczyk - park zabytkowy (nr wpisu 441),

- Poręba - cmentarz parafialny (nr wpisu 555).

5.2. Wykaz obiektów znajdujących się ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (zał. nr 1a):

- Białebloto – Kobyła
  - Dom nr 15 drewniany ok. 1914 roku
  - Dom nr 26 drewniany lata 30 XX wieku
  - Dom ok. 1900 roku
- Białebloto – Wieś
  - Dom nr 11 drewniany lata 30 XX wieku
  - Dom nr 26 drewniany ok. 1914 roku
  - Dom nr 36 drewniany początek XX wieku
  - Dom nr 37 drewniany lata 30 XX wieku
  - Dom nr 44 drewniany 1937 rok
- Brańszczyk
  - Zespół kościoła parafialnego P.W. Wniebowzięcia NMP:
    - kościół murowany 1833 rok, przebudowa 1857 – 1863 i 1921 r.
Zniszczony 1939 – 1945, remont 1965 r.
    - dzwonnica drewniana 1 połowa XIX wieku
    - plebania murowana 1925 r.
  - Kaplica cmentarna drewniana 1861 r.
  - Dwór - własność – Zgromadzenie Zakonne Małe Dzieło Boskiej Opatrzności
  - Dworek drewniany, k. XIX w.
  - Park Dworski Krajobrazowy XIX/XX w.
  - ul. Jana Pawła II
    - Dom nr 35 drewniany 1939 r.
    - Dom nr 61 drewniany k. XIX wieku
  - ul. Bielińska
    - Dom nr 11 drewniany 2 połowa XIX wieku
  - ul. Chopina
    - Dom nr 3 drewniany 1 połowa XIX wieku, przebudowa przed 1939 r.
    - Dom nr 11 drewniany ok. 1911 r.

- Budykierz
  - Dom nr 31 drewniany 1948 r.
  - Dom nr 38 drewniany lata 30 XX wieku
  - Dom drewniany, połowa XIX w.
- Knurowiec
  - Zagroda nr 4
    - obora k. XIX w.
    - stodoła k. XIX w
    - dom drewniany k. XIX w.
  - Dom nr 3 drewniany lata 20 XX wieku
  - Dom z oborą nr 5 drewniany k. XIX w.
  - Dom nr 12 drewniany 1926 r.
  - Dom nr 13 drewniany lata 20 XX wieku
  - Dom nr 30 drewniany ok. 1910 r.
  - Dom nr 32 drewniany 1936 r.
  - Dom nr 42 drewniany ok. 1914 r.
  - Dom nr 43 drewniany ok. 1914 r.
- Księży Kąt
  - Dom nr 1 drewniany początek XX w.
- Nowa Wieś
  - Dom nr 53 drewniany 1926 r.
- Nowy Brańszczyk
  - Dom nr 4, ok. 1920 r.
  - Dom nr 7, ok. 1883 r.
- Ojcowizna
  - Dom nr 7 drewniany 1903 r.
- Poręba – Kocęby
  - Dom drewniany początek XX w.
- Poręba Średnia
  - Zespół kościoła parafialnego P.W. Św. Barbary
    - kościół murowany 1884 rok, zniszczony 1944, odbudowany 1946 – 1948 r.
    - dzwonnica murowana k. XIX wieku

- plebania murowana 1888 r.
  - Dom nr 5 drewniany początek XX w.
  - Dom nr 6 drewniany ok. 1900 r.
  - Dom nr 18 drewniany 3 ćw. XIX w.
  - Dom nr 25 drewniany początek XX w.
  - Dom nr 47 drewniany lata 30 XX wieku.
  - Dom nr 52 drewniany lata 20 XX wieku.
  - Dom nr 76 drewniany 1915 r.
  - Dom drewniany, ok. 1920 r.
- Przyjmy
  - Dom nr 4 drewniany ok. 1920 r.
  - Dom nr 18 drewniany ok. 1920 r.
  - Dom nr 19 drewniany ok. 1920 r.
- Trzcianka
  - Dom nr 69 drewniany ok. 1933 r.
- Tuchlin
  - Dom nr 1 drewniany 1922 r. remont ok. 1960 r.
  - Dom nr 16 drewniany 1937 r. remont ok. 1960 r.
  - Dom nr 41 drewniany k. XIX w r. remont przed 1939 r.
- Udrzyn
  - Dom nr 38 drewniany ok. 1905 r. remont przed 1945 r. i 1979 – 1980 r.
  - Dom nr 49 drewniany przed. 1915 r. remont przed 1945 r. i lata 60 XX w. i 1979 r.
  - Dom nr 61 drewniany ok. 1925 r. remont lata 50 XX w. lata 70 XX w.
  - Dom nr 70 drewniany ok. 1920 r. remont lata 60 XX w. i 1979 r.
  - Dom nr 92 drewniany 1936 r. remont lata 60 XX w. i 1975 r.
  - Dom nr 103 drewniany ok. 1920 r.
  - Dom nr 104 drewniany ok. 1920 r. remont lata 50 XX w. i 1973 r.

5.3. Strefy ochrony konserwatorskiej

Strefa „A” ściślejszej ochrony konserwatorskiej obejmująca zasięgiem miejscowość Brańszczyk.

Strefa „E” ochrony ekspozycji pojedynczych obiektów architektonicznych, obejmuje widok na zespół kościoła parafialnego P.W. Św. Barbary w Porębie średniej oraz na cmentarz w Brańszczyku.

5.4. Stanowiska archeologiczne

W gminie Brańszczyk znajdują się stanowiska archeologiczne (zał. nr 1a). Na obszarze stanowisk archeologicznych i konserwatorskich stref archeologicznych wymaga się: uzgadniania (na etapie procedury administracyjnej) z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich planowanych inwestycji (kubaturowych, drogowych, liniowych, związanych z uzbrojeniem terenu eksploatacja kruszywa i innych, związanych z robotami ziemnymi – naruszających strukturę gruntu poniżej warstwy ornej – głębiej niż 30 cm).

Uzgodnione zmiany w użytkowaniu terenu i planowane inwestycje muszą być poprzedzone (na koszt właściciela lub użytkownika gruntu):

- archeologicznymi badaniami wykopaliskowymi,
- pracami archeologicznymi przy robotach ziemnych związanych z inwestycją i trwałym zagospodarowaniem terenu – z rygiem ich zmiany na archeologiczne badania wykopaliskowe, w przypadku ujawnienia w trakcie robót ziemnych – obiektów archeologicznych.

6. Warunki i jakość życia mieszkańców

6.1. Ludność

Ludność gminy Brańszczyk osiągnęła w roku 2004 liczbę 8463 osób, z czego 4238 stanowiły kobiety zaś 4225 mężczyźni. Ludność gminy stanowi zaledwie 0,16% ludności województwa mazowieckiego. Współczynnik feminizacji w gminie wynosi 100,3 podczas gdy w województwie mazowieckim wynosi on 108.

Analizując rozmieszczenie ludności w obrębie granic gminy zauważyć można, że ok. 1/3 ludności koncentruje się w obrębach Brańszczyk, Trzcianka i Turzyn. Najmniej mieszkańców liczy obręb Białebloto Kurza. Najwięcej ludzi zamieszkuje obręb

Brańszczyk gdzie znajduje się siedziba administracji samorządowej (jeszcze w 200 r. głównym ośrodkiem koncentracji ludności była Trzcianka).

Tabela 4. Ludność gminy – obręby.

Miejscowość	Ludność	
	Rok 2000	Rok 2005 za III kwartał
Białełoto Kobyla	399	408
Białełoto Kurza	206	193
Białełoto Stara Wieś	265	267
Brańszczyk	1047	1089
Budykierz	249	236
Dalekie Tartak	279	313
Dudowizna	209	206
Knurowiec	260	245
Niemiry	323	305
Nowa Wieś	367	364
Nowe Budy	337	328
Nowy Brańszczyk	210	234
Ojcowizna	102	108
Poręba Kocęby	397	391
Poręba Średnia	435	428
Przyjmy	282	291
Stare Budy	199	197
Trzcianka	1112	1064
Tuchlin	252	234
Turzyn	754	749
Udrzyn	334	328
Udrzynek	375	371
RAZEM	8393	8349

Źródło: Urząd Gminy Brańszczyk

6.2. Struktura sieci osadniczej

W obrębie granic administracyjnych gminy znajdują się 22 miejscowości. Średnia wielkość wsi w gminie wynosi 379,5 osób. Najwięcej miejscowości w zalicza się do grupy, w której liczba mieszkańców miejscowości nie przekracza 400 mieszkańców – blisko wartości średniej dla gminy. W nich koncentruje się 55% społeczności gminnej. Na analizowanym obszarze występują tylko dwie miejscowości, których liczba mieszkańców przekracza 1000 (Brańszczyk i Trzcianka). W nich koncentruje się 26% zamieszkujących gminę.

Tabela 5. Sieć osadnicza gminy Brańszczyk.

Wyszczególnienie	Ilość miejscowości	Udział %	Ilość mieszkańców	Udział %
< 100 mieszk.	0	0	0	0
101 – 200 mieszk.	3	14	498	6
201 – 400 mieszk.	14	64	4113	49
401 – 600 mieszk.	2	9	836	10
601 – 1000 mieszk.	1	4	749	9
> 1001 mieszk.	2	9	2153	26
ogółem	22	100	8349 (III kw. 2005r.)	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

6.3. Gęstość zaludnienia

Gęstość zaludnienia dla gminy wynosi 50,4 os./km², podczas gdy w województwie na km² przypadają 144,7 osoby.

6.4. Dynamika zmiany liczby ludności

Na przestrzeni pięciu ostatnich lat zauważyć można, że do roku 2003 mieliśmy do czynienia z nieznacznym, ale stałym wzrostem liczby ludności gminy. Tendencja ta załamała się w roku 2004, kiedy nastąpił spadek liczby mieszkańców w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 6. Zmiana liczby ludności.

Liczba ludności	Rok				
	2000	2001	2002	2003	2004
ogółem	8439	8466	8495	8501	8463
mężczyźni	4213	4231	4250	4260	4225
kobiety	4226	4235	4245	4241	4238

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 31.XII.2004 r.

6.5. Struktura wiekowa ludności

Najliczniejszą grupę wiekową w gminie Brańszczyk tworzą osoby w wieku produkcyjnym - stanowią one 63,3%. Drugą grupą są osoby znajdujące się w wieku

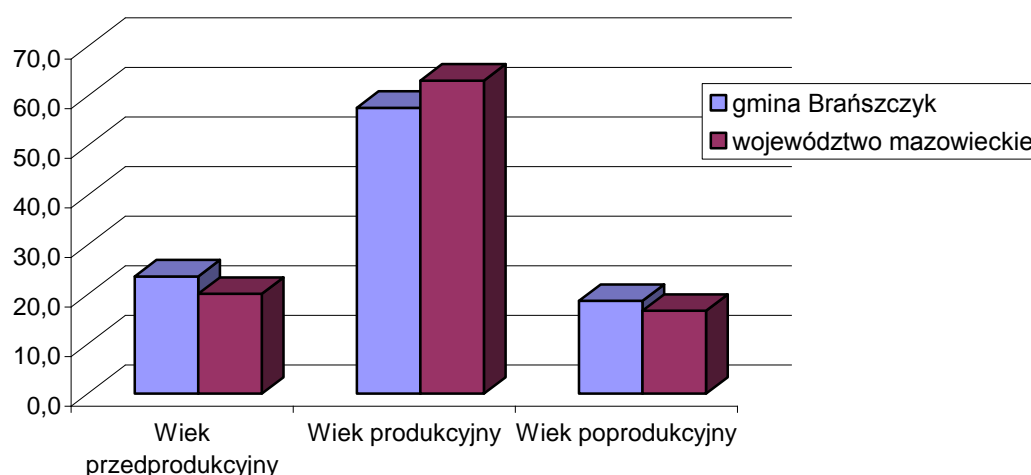
przedprodukcyjnym i stanowią one 23,5% społeczności gminnej. Podobnie sytuacja przedstawia się w województwie mazowieckim gdzie rysuje się znaczna dysproporcja pomiędzy grupami osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Tabela 7. Ludność według grup wieku.

Grupa wiekowa	Gmina Brańszczyk						Województwo mazowieckie					
	ogółem	%	mężczyźni	%	kobiety	%	ogółem	%	mężczyźni	%	kobiety	%
Wiek przedprodukcyjny	2002	23,7	994	23,5	1008	23,8	1036343	20,1	530946	21,5	505397	18,9
Wiek produkcyjny	4877	57,6	2676	63,3	2201	51,9	3248829	63,1	1654864	67,0	1593965	59,5
Wiek poprodukcyjny	1584	18,7	555	13,1	1029	24,3	860825	16,7	282983	11,5	577842	21,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

Wykres 2. Struktura wiekowa ludności w gminie Brańszczyk.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

6.6. Przyrost naturalny

Ujemny przyrost naturalny utrzymuje się w gminie Brańszczyk od roku 2000. Zauważyć można jednak, że w roku 2004 po dwuletniej tendencji wzrostowej wartość przyrostu naturalnego zmalała (w kierunku zera). Na taki stan rzeczy wpływ wywarła liczba urodzeń żywych, która w roku 2004 znacznie wzrosła w odniesieniu do okresu poprzedniego. W tym samym czasie liczba zgonów utrzymywała się na stałym poziomie zbliżonym do wartości 100.

Tabela 8. Przyrost naturalny w gminie Brańszczyk.

Ruch naturalny	Rok				
	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Urodzenia żywe</i>	97	93	73	69	87
mężczyźni	50	40	43	32	39
kobiety	47	53	30	37	48
<i>Zgony</i>	110	101	99	116	116
mężczyźni	63	53	50	70	64
kobiety	47	48	49	46	52
<i>Przyrost naturalny</i>	-13	-8	-26	-47	-29
mężczyźni	-13	-13	-7	-38	-25
kobiety	0	5	-19	-9	-4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

W województwie mazowieckim wskaźnik przyrostu naturalnego przyjmował coraz większe wartości (ujemne) do roku 2003. Na koniec roku 2004 odnotowano niemal 50% zmniejszenie wartości przyrostu naturalnego z -5933 do -2941. Złożył się na to jednoczesny wzrost liczby urodzeń i spadek liczby zgonów. W przypadku gminy Brańszczyk zmiana wskaźnika przyrostu naturalnego w ostatnim roku kształtowana była jedynie przez rosnącą liczbę urodzeń żywych.

Tabela 9. Przyrost naturalny w województwie mazowieckim.

Ruch naturalny	Rok				
	2000	2001	2002	2003	2004
Urodzenia żywe	48152	47176	46410	46600	48366
Zgony	52063	51401	51080	52533	51307
Przyrost naturalny	-3911	-4225	-4670	-5933	-2941

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

6.7. Migracje

Bilans liczby ludności napływającej i odpływającej z gminy Brańszczyk jest dodatni.

Tabela 10. Saldo migracji.

2000			2001			2002			2003			2004		
Napływ	Odpływ	Saldo migracji	Napływ	Odpływ	Saldo migracji	Napływ	Odpływ	Saldo migracji	Napływ	Odpływ	Saldo migracji	Napływ	Odpływ	Saldo migracji
126	90	36	82	53	29	64	68	- 4	138	74	64	94	63	31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brańszczyk

6.8. Zasoby mieszkaniowe

Na przestrzeni ostatnich kilku lat obserwuje się w gminie Brańszczyk wzrost liczby mieszkań. Zjawisko to przekłada się na wzrost jakości życia mieszkańców i zaobserwować je można w spadku liczby osób przypadających na jedną izbę oraz rosnącej liczbie m² powierzchni użytkowej przypadających jedną osobę. W województwie mazowieckim sytuacja przedstawia się bardzo podobnie.

Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe.

Jednostka	Rok	Liczba mieszkańców	Mieszkania	Izby	Liczba osób przypadająca na izbę	Powierzchnia użytkowa w m ²	Liczba m ² przypadająca na osobę
Gmina Brańszczyk	2000	8439	2210	7510	1,12	146341	17,34
	2001	8466	2216	7543	1,12	147201	17,39
	2002	8495	2126	8560	0,99	179388	21,12
	2003	8501	2413	9560	0,89	199352	23,45
	2004	8463	2419	9589	0,88	200010	23,63
Województwo mazowieckie	2002	5128623	1662798	5854011	0,88	7081773	1,38
	2003	5135732	1831859	6416099	0,80	121991274	23,75
	2004	5145997	1851692	6490515	0,79	123816434	24,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

Średnia wielkość mieszkania w gminie wzrosła od 66 m² w roku 2000 do 82 m² w roku 2004. Zauważyć można również rosnący standard mieszkań przejawiający się wzrostem liczby lokali mieszkalnych wyposażonych w urządzenia techniczne.

Po roku 2002 w gminie nastąpił spadek liczby mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczne. Od roku 2003 obserwujemy wzrost liczby bezwzględnej wskaźnika procentowego wyposażenia w urządzenia techniczne jednak rosnąca liczba mieszkań oddawanych do użytku sprawia, że wynik osiągnięty w 2004 roku jest niższy niż w roku 2002.

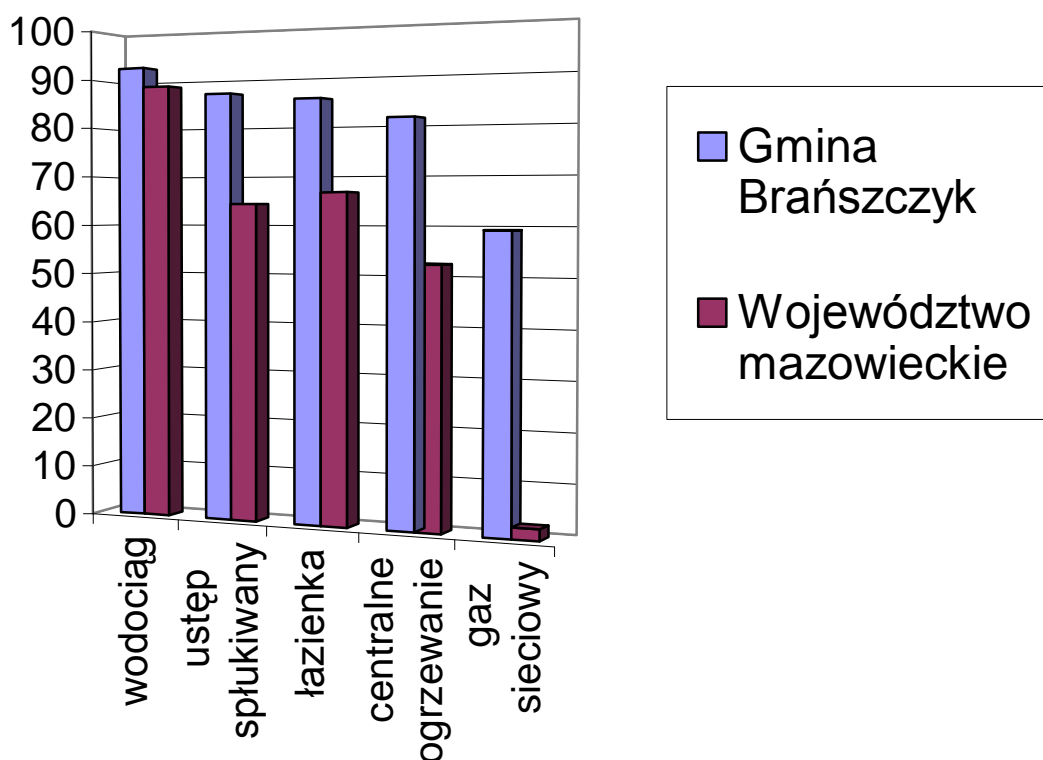
Tabela 12. Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczne w gminie.

Urządzenia techniczne	Rok					
	2002	%	2003	%	2004	%
wodociąg	2119	99,67	2135	88,48	2141	88,51
ustęp splukiwany	1522	71,59	1549	64,19	1555	64,28
łazienka	1580	74,31	1607	66,60	1613	66,68
centralne ogrzewanie	1236	58,14	1265	52,42	1271	52,54
gaz sieciowy	50	2,35	52	2,15	55	2,27
Ogółem liczba mieszkań	2126		2413		2419	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

W porównaniu z sytuacją w województwie gmina Brańszczyk prezentuje się nie najgorzej. Jednak wskaźniki osiągnięte w gminie są niższe od wskaźników osiągniętych w województwie. Najbardziej odstającym wskaźnikiem jest liczba mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy. W gminie zaledwie 2% mieszkań posiada przyłączenie do sieci gazowej podczas gdy w województwie 59%.

Wykres 3. Wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczne w gminie i województwie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

Pomimo wzrostu liczby mieszkań, powiększania się powierzchni użytkowej przypadającej na osobę standard wielu mieszkań pozostawia wiele do życzenia. Z danych Narodowego Spisu Powszechnego (2002 rok) na terenie gminy 37% mieszkań zostało wybudowanych pomiędzy rokiem 1945 a 1970. W wielu mieszkaniach wyposażenie w urządzenia techniczne jest niepełne co obniża standard życia mieszkańców i wywiera negatywny wpływ na środowisko.

6.9. Szkolnictwo

6.9.1. Wychowanie przedszkolne

Na terenie gminy Brańszczyk (2004) funkcjonują dwa przedszkola gdzie uczy się 31 dzieci. Przedszkola mieszczą się we wsi Brańszczyk i Poręba.

6.9.2. Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy funkcjonuje 7 publicznych szkół podstawowych.

Tabela 13. Szkoły podstawowe.

Nazwa szkoły, miejscowość	Liczba uczniów	Ilość zatrudnionych nauczycieli
Zespół placówek oświatowych we wsi Brańszczyk – Szkoła Podstawowa	193	19
Zespół Placówek Oświatowych we wsi Poręba Średnia – Szkoła Podstawowa	143	10
Publiczna szkoła Podstawowa we wsi Trzcianka	83	10
Publiczna Szkoła Podstawowa we wsi Turzyn	56	8
Publiczna Szkoła Podstawowa we wsie Nowe Budy	52	9
Publiczna Szkoła Podstawowa we wsi Knurowiec	57	8
Publiczna Szkoła Podstawowa we wsi Białebloto	133	10

Na terenie gminy znajdują się: Szkoła Podstawowa Specjalna przy Szkole Podstawowej w Brańszczyku oraz Szkoła Podstawowa prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Osiedla Dalekie-Tartak „SOSNA”.

6.9.3. Szkolnictwo gimnazjalne

W gminie Brańszczyk funkcjonują dwa Publiczne Gimnazja zlokalizowane w Brańszczyku (255 uczniów) i Porębie (135 uczniów).

6.10. Służba zdrowia

W granicach administracyjnych gminy funkcjonują trzy przychodnie lekarskie: w Brańszczyku, Porębie i Białymbłocie. W zakresie leczenia specjalistycznego mieszkańcy gminy mogą skorzystać z placówek mieszczących się w Wyszkanie. Znajduje się tam m.in. szpital powiatowy. Ponadto w miejscowości Brańszczyk i Poręba Średnia znajdują się dwie apteki.

6.11. Pomoc społeczna

W miejscowości Brańszczyk znajduje się Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Chorych oraz Dom Emeryta Zgromadzenia Księży Orionistów. W miejscowości Nowa Wieś znajduje się prywatny Dom Opieki „Ambrozja”.

6.12. Kultura

Z obiektów kulturalnych w gminie Brańszczyk znajdują się Gminny Dom Kultury oraz Biblioteka Publiczna i jej filie. Biblioteka mieści się w miejscowości Brańszczyk zaś filie znajdujące się w Białymbłocie, Porębie, Trzciance i Turzynie. Na zasób bibliotek składa się 40244 woluminów. Na jednego mieszkańca gminy przypada 4,7 woluminów. Z księgozbiorów w roku 2004 skorzystało 989 osób.

6.13. Rynek pracy i bezrobocie

W gminie Brańszczyk w roku 2004 zatrudnionych było 515 osób. Stanowi to zaledwie 10,6 % osób znajdujących się w wieku produkcyjnym. Kolejne 19,1 % stanowią osoby bezrobotne.

6.14. Rolnictwo

6.14.1 Struktura obszarowa gospodarstw

W strukturze obszarowej gospodarstw gminy Brańszczyk podobnie jak w województwie mazowieckim dominują gospodarstwa o powierzchni od 2 – 10 ha. Można również zauważyć, iż w województwie udział gospodarstw najmniejszych w ogólnej liczbie gospodarstw jest większy niż w gminie Brańszczyk.

Tabela 14. Struktura obszarowa gospodarstw.

Powierzchnia gospodarstw w ha	Gmina Brańszczyk		Województwo mazowieckie	
	2002		2002	
	Liczba gospodarstw	%	Liczba gospodarstw	%
0 - mniej niż 2	595	33,43	132696	36,49
2 - mniej niż 10	1090	61,24	166100	45,68
10 - mniej niż 20	95	5,34	50060	13,77
20 - więcej	7	0,39	14762	4,06
ogółem	1787	100	363618	100

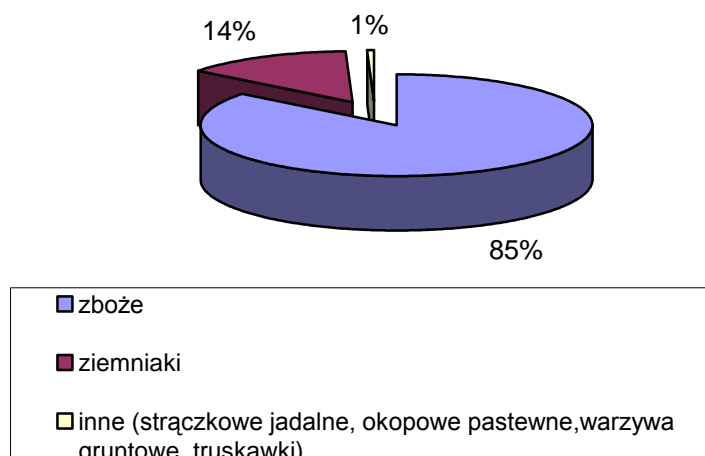
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Powszechny Spis Rolny 2002

6.14.2. Struktura zasiewów

W strukturze zasiewów gospodarstw gminy Brańszczyk dominują zboża, które w roku 2002 uprawiane były na powierzchni ok. 2319 ha i stanowiły ok. 85% upraw roślinnych. Na kolejnym miejscu znalazły się uprawy ziemniaków, które stanowiły ok. 14% wszystkich upraw - uprawiano je na powierzchni ok. 376 ha. W województwie te same uprawy stanowiły odpowiednio ok. 61% i ok. 6% wszystkich upraw roślinnych.

Wykres 4. Struktura zasiewów w gminie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Powszechny Spis Rolny 2002

6.14.3. Struktura hodowlana

Struktura hodowlana w gminie Brańszczyk wygląda podobnie jak w województwie. Dominuje pogłowie drobiu zaś na pozostałych miejscach ze znaczącym udziałem w pogłowie znajdują się bydło i krowy.

Tabela 15. Pogłowie zwierząt.

Pogłowie zwierząt	Gmina Brańszczyk			Województwo mazowieckie		
	szt.	%	szt./100 ha	szt.	%	szt./100 ha
bydło	2475	6,1	34,3	912564	2,57	25,7
krowy	1622	4,0	22,5	525917	1,48	14,8
trzoda chlewna	2847	7,0	39,4	1992130	5,60	56,0
trzoda chlewna lochy	344	0,8	4,8	210965	0,59	5,9
konie	376	0,9	5,2	62758	0,18	1,8
owce	143	0,4	2,0	13563	0,04	0,4
kury	17324	42,6	240,0	23491259	66,06	660,6
kury nioski	15430	38,0	213,8	8334965	23,44	234,4
kozy	59	0,1	0,8	14634	0,04	0,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2002 r.

6.14.4. Mechanizacja rolnictwa

W gminie Brańszczyk wśród maszyn rolniczych dominują ciągniki. Na każde 100 ha użytków rolnych przypada ich ok. 10. Pozostałe maszyny rolnicze występują

na terenie gminy w niewielkich ilościach. W porównaniu z województwem mazowieckim gmina posiada podobne wskaźniki.

Mechanizacja w rolnictwie ma bardzo duży wpływ na intensyfikację produkcji. Pomimo, iż wskaźniki gminy nie odbiegają od wskaźników w województwie to widać w obydwu przypadkach niedostateczną ilość maszyn rolniczych. W gminie Brańszczyk najbardziej widoczny jest brak kombajnów zbożowych – uprawy gminy nastawione na zboża (85%).

Tabela 16. Mechanizacja rolnictwa.

Urządzenie	Gmina Brańszczyk			Województwo mazowieckie		
	Powierzchnia użytków rolnych	szt.	średnio na 100 ha	Powierzchnia użytków rolnych	szt.	średnio na 100 ha
ciągniki	7709	768	9,96	2387344	189790	7,95
samochody ciężarowe		44	0,57		29410	1,23
kombajny zbożowe		13	0,17		12984	0,54
kombajny ziemniaczane		21	0,27		14001	0,59
kombajny buraczane		0	0,00		1712	0,07

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Powszechny Spis Rolny 2002

Tabela 17. Zatrudnienie według sektora

Rok	2000	2001	2002	2003
ogółem				
ogółem	719	432	533	515
mężczyźni	278	177	182	159
kobiety	441	255	351	356
sektor rolniczy				
ogółem	33	48	39	14
mężczyźni	28	40	32	10
kobiety	5	8	7	4
sektor przemysłowy				
ogółem	246	108	107	105
mężczyźni	149	75	73	73
kobiety	97	33	34	32
sektor usługowy razem				
ogółem	440	276	387	396
mężczyźni	101	62	77	76
kobiety	339	214	310	320
sektor usługowy - usługi rynkowe				
ogółem	112	78	65	62
mężczyźni	44	30	22	22
kobiety	68	48	43	40
sektor usługowy - usługi nierynkowe				
ogółem	328	198	322	334
mężczyźni	57	32	55	54
kobiety	271	166	267	280

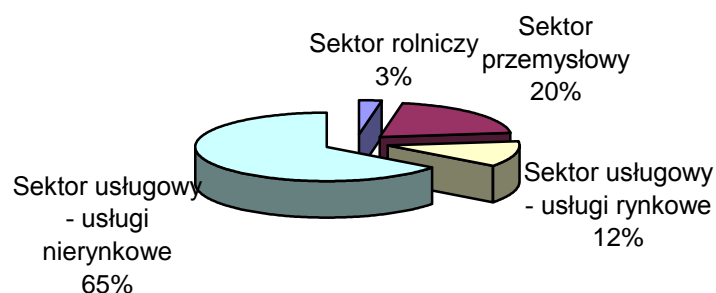
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2005 r.

W gminie najwięcej osób znalazło zatrudnienie w sektorze usługowym. Sektor ten zatrudnia 75% pracujących. Najmniej osób zatrudnionych jest w rolnictwie. W gminie o charakterze rolniczym niewielkie zatrudnienie w rolnictwie należy tłumaczyć tym, iż wielu mieszkańców zajmuje się uprawą ziemi na potrzeby własne.

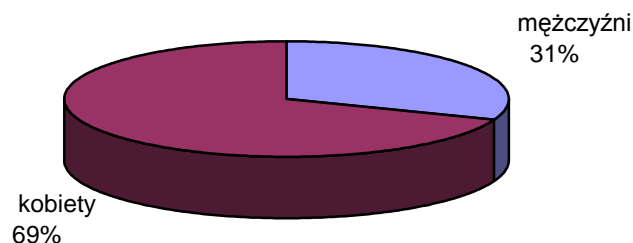
Wykres 5. Zatrudnienie według sektora – 2004 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

W zatrudnieniu widoczna jest wyraźna dysproporcja pomiędzy liczbą zatrudnionych kobiet a liczbą zatrudnionych mężczyzn. Zaledwie 1/3 zatrudnionych osób stanowią mężczyźni.

Wykres 6. Zatrudnienie według płci.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

Na koniec roku 2004 w gminie zarejestrowanych było 449 podmiotów. Z czego 5% to podmioty sektora publicznego zaś 95%, podmioty sektora prywatnego. Najwięcej na terenie gminy Brańszczyk zarejestrowanych jest osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Tabela 18. Jednostki zarejestrowane według sektorów.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004
Sektor publiczny					
jednostki ogółem	21	19	21	21	21
jednostki prawa budżetowego państwowe i komunalne ogółem	9	17	19	19	19
przedsiębiorstwa państwowe	0	0	0	0	0
spółki prawa handlowego	1	1	1	1	1
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0
gospodarstwa pomocnicze	1	1	1	1	1
Sektor prywatny					
jednostki ogółem	363	397	425	431	428
osoby fizyczne	318	349	377	382	377
spółki prawa handlowego	6	6	6	7	7
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0
spółdzielnie	2	2	2	2	2
fundacje	1	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	10	11	11	12	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – 2004 r.

Najważniejsze zakłady pracy:

- Zakład Gospodarki Komunalnej,
- Mazowieckie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego,
- DALHURT – Wytwórnia Napojów Chłodzących,
- P.U.H.P. „FABEX” Mazowieckie Zakłady Przemysłu Drzewnego,
- Stacje Paliw,
- Piekarnia w Białymbłocie-Kobyła,
- Wytwórnia mas bitumicznych w Trzciance,
- Zajazd-Motel „Borowik”,
- Piekarnia „WAWIE” w Brańszczyku.

W roku 2004 na terenie gminy bezrobotnych było 934 osoby (522 mężczyzn i 412 kobiet). W odniesieniu do roku poprzedniego liczba ta uległa zmniejszeniu.

7. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia

W południowej części gminy Brańszczyk wzdłuż rzeki Bug występuje zagrożenie wystąpienia powodzi. Wynika ono z silnie meandrującego, nieuregulowanego charakteru koryta rzeki oraz jej wysokiego stopnia naturalności (liczne meandry, starorzecza, odnogi i wyspy).

Amplituda wahań poziomu wód rzeki wynosi od 4 do 4,5 m. Najwyższy poziom wód występuje w miesiącach marcu i kwietniu. Spowodowany jest wiosennymi roztopami. Najczęstszą bezpośrednią przyczyną powodzi jest tworzenie się zatorów lodowych.

W gminie Brańszczyk część budynków ośrodka wypoczynkowego w Tuchlinie oraz budynki położone w Budach Starych na południe od drogi Budy Stare Tuchlin znajdują się w strefie płytkiego zalewu. Budynki położone w miejscowości Nakieł, leżące nad brzegiem Bugu znajdują się w strefie zalewu 5%, a pojedyncze zabudowanie leżące w centrum tej miejscowości znajdują się w strefie zalewu 1%.

Ponadto na terenie gminy występują obszary osuwiskowe zlokalizowane w południowej części gminy. Pierwszy obszar znajduje się na południe od miejscowości Turzyn, drugi natomiast na południe od miejscowości Udrzyn.

8. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Na terenie gminy Brańszczyk nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

9. Uzbrojenie terenu, systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.

9.1. Komunikacja drogowa (zał. nr 1a)

Tabela 19. Układ drogowy z uwzględnieniem podziału administracyjnego i klas technicznych dróg

L.p.	Wg podziału administracyjnego	Wg klas	Odcinek
1	Droga krajowa nr 8	S-8	Warszawa – Białystok – Suwałki – Budzisko (granica państwa)
2	Droga wojewódzka nr 694	G	Poręba (od drogi krajowej nr 8) – Brok – Ciechanowiec
3	Droga powiatowa nr 28527	Z	Knurowiec – Długosiodło
4	Droga powiatowa nr 28530	Z	Udrzynek – Udrzyn – Brok
5	Droga powiatowa nr 28531	Z	Poręba – Brańszczyk – Trzcianka
6	Droga powiatowa nr 28533	L, Z	Wyszków – Turzyn – Brańszczyk – Niemiry (do drogi krajowej nr 8)
7	Droga powiatowa nr 28535	Z	Jagiel – Porządzie – Obryte
8	Droga powiatowa nr 28532	L	Poręba – Udrzynek – Brańszczyk
9	Drogi gminne	L, D	Obszar gminy

Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy Brańszczyk wynosi 52,6 km. Nawierzchnia tych dróg jest bitumiczna. Wyjątek stanowi droga powiatowa nr 28530 (Udrzynek – Udrzyn – Brok), gdzie na dwóch odcinkach o łącznej długości 3 km występuje nawierzchnia żwirowa.

Drogi gminne znajdujące się w obrębie granicy administracyjnej gminy Brańszczyk mają łączną długość 64,55 km. W przeważającej części (71%) są to drogi o nawierzchni żwirowo-gruntowej. Pozostałe (29%) posiada nawierzchnię bitumiczną. Wskaźnik gęstości dróg twardych wynosi ok. 53 km/100 km². Z takim wynikiem gmina Brańszczyk plasuje się na pierwszym miejscu w powiecie wyszkowskim.

W obrębie dróg w gminie Brańszczyk odbywa się ruch samochodów osobowych i ciężarowych. Najbardziej obciążona jest droga krajowa nr 8, na której odbywa się ruch tranzytowy. Badanie ruchu kołowego na jej odcinku (Wyszków – Ostrów Mazowiecka) wykazało 10454 pojazdy samochodowe na dobę. Procentowy udział poszczególnych pojazdów przedstawia się w następujący sposób: samochody osobowe – 65%, samochody ciężarowe – 23%, autobusy – 2%.

9.2. Telekomunikacja

Teren gminy jest w całości telefonizowany w oparciu o nową sieć telekomunikacyjną i cyfrową centralę w miejscowości Brańszczyk oraz koncentratory w Porębie Średniej i Nowej Wsi obsługiwane przez firmę telekomunikacyjną Multi Media z siedzibą w Gdyni. W miejscowościach Poręba-Kocęby oraz Białełoto-Kurza znajdują się maszty telefonii komórkowej.

9.3. Kolej

Przez fragment północno-zachodniej części gminy przebiega jednotorowa, zelektryfikowana linia kolejowa relacji Ostrołęka – Wyszków – Tłuszcz – Warszawa. Przy linii kolejowej znajduje się stacja kolejowa w miejscowości Dalekie Tartak. Łączna długość linii kolejowych przebiegających przez teren gminy wynosi 3,7 km. Jest to linia o znaczeniu lokalnym.

9.4. Komunikacja zbiorowa

W gminie z komunikacji zbiorowej dla mieszkańców dostępna jest komunikacja autobusowa (Państwowe Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej) i kolej. Komunikacja autobusowa (PPKS w Ostrołęce Placówka Terenowa w Wyszkowie) zapewnia połączenie gminy z Ostrowią Maz., Wyszkowem, Warszawą i Ciechanowem. Ponadto gminę obsługuje PPKS w Ostrowi z Placówką Terenową w Broku i zapewnia przewozy na trasie Ostrów Mazowiecka oraz Ciechanowiec – Małkinia – Brok – Poręba Wieś – Wyszków.

Kolej zapewnia przewozy pasażerskie na trasie Ostrołęka – Wyszaków – Warszawa. Przystanek na terenie gminy mieści się w miejscowości Dalekie Tartak jednak ze względu na położenie (na uboczu) korzystają z niego tylko mieszkańcy tej miejscowości.

9.5. Gospodarka energetyczna

Gmina Brańszczyk w energię elektryczną zasilana jest ze stacji transformatorowo – rozdzielczej 220/110/15 kV zlokalizowanej w miejscowości Turzyn. Energia elektryczna rozdzielana jest i dostarczana z tej stacji za pośrednictwem sieci elektroenergetycznej rozdzielczej średniego napięcia 15 kV wyposażonej w lokalne stacje transformatorowo - rozdzielcze 15/0,4 kV. Z tych stacji energia elektryczna trafia do indywidualnych odbiorców za pośrednictwem miejscowych linii niskiego napięcia 380/220 V kablowych lub napowietrznych.

Sieć elektroenergetyczna (15kV) w gminie jest dobrze rozwinięta i posiada rezerwy przepustowości elektrycznej zarówno sieci magistralnej jak i odgałęźnej 15 kV oraz dostateczną ilością stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

9.6. Gospodarka odpadami

Składowanie odpadów na terenie gminy Brańszczyk stanowi duży problem ze względu na niebezpieczeństwo zanieczyszczenia rozległe występujących zasobów wód podziemnych. W związku z tym pojawia się potrzeba składowania odpadów poza granicami gminy. Możliwe jest to poprzez zawarcie porozumień z gminami sąsiednimi.

Gmina Brańszczyk nie posiada swojego składowiska odpadów. Na podstawie umów korzystała dotychczas ze składowiska zlokalizowanego w gminie Wyszaków (składowisko Tumanek - funkcjonuje od roku 1973r.).

Obecnie nieczystości stałe trafiają na wysypiska w Ostrołęce i Ostrowi Mazowieckiej za pośrednictwem Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunalnego z Ostrołęki działającego na podstawie umów podpisanych z mieszkańcami.

W roku 2003 mieszkańcy gminy wyprodukowali 2,3 tys. m³ odpadów. Stanowiło to 3,21% odpadów wytworzonych w powiecie wyszkowskim.

Na terenie gminy Brańszczyk w miejscowości Turzyn funkcjonuje firma zajmująca się odzyskiem odpadów - S.J. PERSPEKTYWA Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Budowlane i Recyklingu. Jego wydajność wynosi ok. 3000 Mt/rok. Przedsiębiorstwo przetwarza papę odpadową a otrzymany w tym procesie produkt wykorzystywany jest przy budowie dróg.

9.7. Stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej

Cały obszar Gminy Brańszczyk objęty jest siecią wodociągową. Sieć funkcjonuje w oparciu o ujęcia zlokalizowane w niżej zestawionych miejscowościach.

Tabela 20. Lokalizacja ujęć wody.

L.p.	Lokalizacja ujęcia	Miejscowości zaopatrywane przez ujęcie
1	Trzcianka	Trzcianka, Brańszczyk, Nowy Brańszczyk, Niemiry
2	Turzyn	Turzyn, Turzyn (Kolonія), Ojcowizna
3	Białebloto	Nowa Wieś, Białebloto, Stara Wieś, Białebloto Kobyła, Białebloto Kurza, Budykierz, Knurowiec
4	Nowe Budy	Nowe Budy, Stare Budy, Przyjmy, Tuchlin
5	Udrzyn	Udrzyn, Dudowizna, tereny rekreacyjne
6	Poręba Średnia	Poręba Średnia, Poręba Kocęby, Udrzynek
7	Dalekie Tartak	Dalekie Tartak

Woda na potrzeby mieszkańców gminy czerpana jest z zasobów czwartorzędowych. W większości przypadków wymaga uzdatnienia ze względu na ponadnormatywną zawartość żelaza (wyjątkiem są ujęcia w Turzynie i Udrzynie).

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy zwiększyła się z 96,9 km w roku 2000 do 102,2 km w roku 2004. Według stanu na rok 2004 wykonanych było 2444 przyłączy.

W miejscowościach Brańszczyk i Udrzynek znajdują się zbiorcze sieci kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalnie ścieków. Zbiorcze sieci kanalizacji występują również w Porębie Średniej i Porębie – Kocęby.

W Brańszczyku znajduje się oczyszczalnia biologiczna typu BIOBLOK-Bis 90, o przepustowości nominalnej $Q=220 \text{ m}^3/\text{d}$ (max $310 \text{ m}^3/\text{d}$). Na terenie oczyszczalni znajduje się punkt zlewny dla ścieków dowożonych z szamb.

Oczyszczalnia w Udrzynku wykonana została w oparciu o technologię mechaniczno – biologiczną o przepustowości nominalnej $120 \text{ m}^3/\text{d}$.

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na koniec roku 2004 wynosiła 12 km. W odniesieniu do roku poprzedniego nastąpiło wydłużenie sieci o 4,5 km. Z sieci kanalizacyjnej w 2004 roku korzystały 1333 osoby, co stanowi niespełna 16% społeczności gminnej.

W pozostałych częściach gminy odprowadzanie nieczystości funkcjonuje w oparciu o osadniki gnilne, doły chłonne, ustępy suche i zbiorniki typu szambo.

Wody opadowe z gminy odprowadza się do gruntu lub do istniejących cieków naturalnych i rowów melioracyjnych poprzez infiltrację powierzchniową, przydrożne rowy odwadniające i przez lokalne układy sieci kanalizacji deszczowej;

Odbiornikami wód opadowych z obszaru gminy są rzeki: Bug, Tuchełka, Struga i system rowów melioracyjnych w ich zlewniach oraz wszystkie powierzchnie gruntów.

9.8. Sieć gazowa

Obecnie na terenie gminy w zasięgu sieci gazowej znajdują się mieszkańcy wsi Brańszczyk, Niemiry, Poręba Średnia, Udrzynek, Poręba – Kocęby. Gaz doprowadzany jest z sieci średniego i niskiego ciśnienia powiązanych z istniejącą na terenie gminy stacją redukcyjno-pomiarową w Porębie Średniej oraz Brańszczyku.

9.9. Energetyka ciepła

Mieszkańcy gminy w energię ciepłą zaopatrywani są za pośrednictwem pieców indywidualnych i lokalnych kotłowni opalanych węglem, koksem, gazem bądź olejem opałowym.

Rozwinięta w gminie sieć gazowa stwarza możliwość zwiększania ilości podmiotów zasilanych energią ciepłą pochodzącą ze spalania gazu. Obecnie w sieć gazową zaopatrzone są miejscowości: Brańszczyk, Niemiry, Poręba Średnia, Udrzynek, Poręba – Kocęby.

9.10 Elektroenergetyka (zał. nr 1a)

Podstawowym źródłem zasilania w energię elektryczną dla gminy Brańszczyk jest istniejąca stacja transformatorowo – rozdzielcza RPZ – „Turzyn”.

Zasilanie w energię elektryczną odbywa się z istniejącej sieci napowietrzno – kablowej średniego napięcia i niskiego napięcia. Przewiduje się dalszą rozbudowę sieci średniego i niskiego napięcia.

Przez obszar gminy przebiegają następujące linie elektroenergetyczne:

- LN 15 kV
- LN 110 kV
- LN 220 kV

10. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie terenu, stan ładu przestrzennego oraz wymogi jego ochrony

Dotychczasowe przeznaczenie terenu jest następstwem ustaleń obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Brańszczyk:

- uchwalonego Uchwałą Rady Gminy nr XXVII/166/2001 z dnia 30.03.2001 – ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego nr 117 z dnia 08 VI 2001 r. p. 1561,
- uchwalonego Uchwałą Rady Gminy nr XXI/118/04 z dnia 10.09.2004 - ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego nr 308/2004 z 16 XII 2004 r. p. 9567,
- uchwalonego Uchwałą Rady Gminy nr XXIII/137/04 z dnia 03.12.2004 – ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego nr 313/2004 z dn21 XII 2004 r. p. 10248.

Zgodnie z obowiązującymi planami grunty w gminie Brańszczyk przeznaczone są pod:

- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (oznaczone na rysunku planu symbolem MN)

- Tereny zabudowy mieszkaniowej siedliskowej i jednorodzinnej (oznaczone na rysunku planu symbolem MN/MR)
- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej (oznaczone na rysunku planu symbolem MN/ML)
- Tereny zabudowy letniskowej (oznaczone na rysunku planu symbolem ML)
- Tereny zabudowę mieszkaniowej jednorodzinnej i usług (oznaczone na rysunku planu symbolem MN/U)
- Tereny zabudowę mieszkaniowej jednorodzinnej i usług (oznaczone na rysunku planu symbolem U/MN)
- Tereny usług administracji (oznaczone na rysunku planu symbolem UA)
- Tereny usług kultury (oznaczone na rysunku planu symbolem UK)
- Tereny usług oświaty (oznaczone na rysunku planu symbolem UO)
- Tereny usług związanych z obsługą komunikacji (oznaczone na rysunku planu symbolem U/KS)
- Tereny usług i drobnej wytwórczości (oznaczone na rysunku planu symbolem U)
- Tereny usług i usług rzemiosła oraz drobnej wytwórczości (oznaczone na rysunku planu symbolem U/P)
- Tereny urządzeń elektroenergetycznych (oznaczone na rysunku planu symbolem EE)
- Tereny oczyszczalni ścieków (oznaczone na rysunku planu symbolem NO)
- Tereny rolne (oznaczone na rysunku planu symbolem RP)
- Tereny zieleni parkowej (oznaczone na rysunku planu symbolem ZP)
- Tereny cmentarzy (oznaczone na rysunku planu symbolem ZC)
- Tereny leśne (oznaczone na rysunku planu symbolem LS)
- Tereny zieleni niskiej w dolinach rzecznych stanowiące ciągi ekologiczne (oznaczone na rysunku planu symbolem ZN)
- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (oznaczone na rysunku planu symbolem MN)
- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem działalności usługowej nieuciążliwej (oznaczone na rysunku planu symbolem MN/UR)
- Tereny zabudowy zagrodowej (oznaczone na rysunku planu symbolem MR)

- Tereny zabudowy letniskowej (oznaczone na rysunku planu symbolem ZR)
- Tereny rzemiosła uciążliwego (oznaczone na rysunku planu symbolem UR)
- Tereny rzemiosła uciążliwego z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej dla właściciela warsztatu (oznaczone na rysunku planu symbolem UR/MN)
- Tereny handlu z dopuszczeniem zabudowy z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej dla właściciela (oznaczone na rysunku planu symbolem UH/MN)
- Tereny urządzeń obsługi turystyki wodnej (oznaczone na rysunku planu symbolem UT)
- Tereny sezonowej obsługi turystycznej (oznaczone na rysunku planu symbolem UTS)
- Teren obsługi turystyki zmotoryzowanej i usług gastronomicznych (oznaczone na rysunku planu symbolem UG)
- Tereny komunikacji (oznaczone na rysunku planu symbolem DP)
- Tereny usług zdrowia (oznaczone na rysunku planu symbolem UZ)
- Tereny oczyszczalni ścieków (oznaczone na rysunku planu symbolem NO)
- Tereny usług oświaty (oznaczone na rysunku planu symbolem UO)
- Tereny przeznaczone do zalesienia (oznaczone na rysunku planu symbolem Zz)

Warunki zabudowy określone są ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy. W tej kwestii plany ustalają między innymi obowiązki:

- Zagospodarowywania terenu i kształtowania zabudowy w sposób umożliwiający bezkolizyjne korzystanie dla osób niepełnosprawnych
- Lokalizowania ogrodzeń ażurowych maks. wysokości 1,8 m z dopuszczeniem ogrodzeń na podmurówce o nieprzekraczalnej wysokości 60 cm, bezpośrednio w liniach rozgraniczających dróg, z zakazem realizacji pełnych ogrodzeń oraz ogrodzeń na podmurówce z prefabrykatów betonowych w części frontowej działki na terenach budownictwa mieszkaniowego
- Rozwiązania potrzeb parkingowych wynikających ze sposobu użytkowania działki lub zespołu działek w granicach nieruchomości objętych inwestycją, z wyłączeniem terenu znajdującego się w liniach rozgraniczających dróg

- Na terenach przewidywanych do zabudowy o przeznaczeniu podstawowym mieszkalnym oraz na terenach do zabudowy o funkcji użyteczności publicznej należy przewidzieć stosowne przedsięwzięcia w zakresie obrony cywilnej
- Uwzględnienia w podpiwniczeniach obiektów użyteczności publicznej oraz zakładach pracy, szczególnie zlokalizowanych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, pomieszczeń konstrukcji odpornej na zagruzowanie z możliwością adaptowania ich w sytuacji szczególnej na ukrycie lub zastępcze budowle ochronne dla ludności
- Nieprzekraczalne linie zabudowy dla poszczególnych klas dróg na terenach wolnych od zabudowy, przeznaczonych do zabudowy

Osadnictwo w gminie Brańszczyk koncentruje się głównie w jej południowo-zachodniej i wschodniej części. W tych obszarach skupia się większość miejscowości i mieszkańców gminy. Układ osadniczy gminy wynika z występowania rozległych kompleksów leśnych (fragment Puszczy Białej) w północnej części gminy – niespełna 50% powierzchni.

W przestrzeni gminy można wyróżnić następujące obszary:

- DOLINA BUGU – obszar zlokalizowany jest wzdłuż południowej granicy gminy. Są to tereny praktycznie niezagospodarowane, charakteryzujące się wysokim stopniem naturalności. Okresowo zalewane przez wody Bugu. Nie nadają się do zabudowy. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze obszar objęto prawną formą ochrony – „NATURA 2000”,
- „KOMPLEKSY LEŚNE” – największa powierzchniowo struktura, zlokalizowana głównie w północnej i środkowej części gminy. Kompleksy leśne tworzące strukturę wchodzą w skład Puszczy Białej i odznaczają się wysokimi walorami przyrodniczymi. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze obszar objęto prawną formą ochrony – „NATURA 2000”,
- „PAS DROGI KRAJOWEJ NR 8” – jest to pas dzielący gminę na dwie niemal równe części. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 września 2001 r. w sprawie ustalenia sieci autostrad, dróg ekspresowych oraz dróg o znaczeniu obronnym (Dz.U. 2001 r. Nr 120 poz. 1283 z póź. zm.) droga krajowa zostanie przebudowana i dostosowana do parametrów drogi ekspresowej. Droga ta stanowi bardzo istotny czynnik stymulujący rozwój

gospodarczy terenów, przez które przechodzi. W okolicach węzłów przewiduje się lokalizację wielu usług – obsługa ruchu, gastronomia, motele, zajazdy itp.,

- „TERENY ZABUDOWANE” – główne skupiska zabudowy znajdują się w południowej części gminy – wzdłuż doliny Bugu, gdzie mieści się również ośrodek gminny – wieś Brańszczyk oraz w północnej części - zwarty zespół kilku wsi.

Dominującą funkcją w miejscowościach zlokalizowanych w gminie jest zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna. W ośrodku gminnym natomiast przeważającą jest funkcja mieszkaniowa jednorodzinna. Zabudowa usługowa gminy koncentruje się przede wszystkim w Brańszczyku oraz w Porębie Średniej i Porębie Kocęby. W miejscowościach tych zlokalizowane są również pozarolnicze działalności gospodarcze. Ponadto w zabudowie gminy w okolicach miejscowości Brańszczyk, Udrzyn, Dudowizna oraz Tuchlin występuje funkcja letniskowa.

Obwód	Występujące funkcje
Brańszczyk	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa usługowa, zabudowa letniskowa, zieleń parkowa, zieleń nieurządzona, tereny rolne, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa.
Turzyn	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Ojcowizna	Zabudowa zagrodowa, tereny rolne.
Trzcianka	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, mieszkaniowa, usługowa, usługowo przemysłowa, letniskowa. Tereny rolne oraz zieleń nieurządzona.
Niemiry	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Przyjmy	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Nowy Brańszczyk	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, tereny zieleni nieurządzonej.
Stare Budy	Zabudowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Nowe Budy	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, usługowa. Tereny rolne oraz zieleni nieurządzonej.

Tuchlin	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, zabudowa letniskowa.
Udrzyn	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, zabudowa letniskowa. Tereny rolne oraz zieleni nieurządzonej.
Udrzynek	Zabudowa mieszkaniowa zagrodowa, usługi, zieleń nieurządzona.
Poręba Średnia	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Poręba Kocęby	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny przemysłowe, rolne, zieleń nieurządzona.
Dudowizna	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, zabudowa letniskowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Knurowiec	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, usługowa. Tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Budykierz	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, zieleń nieurządzona, tereny rolne.
Białebloto – Kurza	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Nowa Wieś	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Białebloto – Kobyła	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Białebloto – Stara Wieś	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zagrodowa, tereny rolne, zieleń nieurządzona.
Dalekie Tartak	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny przemysłowe.

Tereny zurbanizowane na obszarze gminy Brańszczyk występują głównie w południowo-zachodniej i wschodniej części gminy. Głównym ośrodkiem jest Brańszczyk – siedziba władz gminy. Charakterystyczną cechą miejscowości położonych w gminie Brańszczyk jest układ zabudowy zwany ulicówką (jednorodna wieś o zwartej zabudowie po obu stronach drogi). W związku z tym funkcjonalne wyodrębnianie obszarów skupiających zwartą zabudowę nie ogranicza się do wskazania poszczególnych wsi. W takim kontekście wyróżnić można trzy następujące obszary koncentracji zabudowy: zabudowa południowej i środkowej części gminy, zabudowa wschodniej części gminy oraz zabudowa północnej części gminy. Utrzymanie dotychczasowego sposobu rozwoju zabudowy wzdłuż ulic we wsi

Brańszczyk spowoduje wzrost odległości nowych budynków od istniejącego centrum miejscowości i będzie skutkowało zmniejszeniem funkcjonalności. W związku z tym powinno się dążyć do skupienia zabudowy wokół centrum.

W gminie Brańszczyk wyznaczyć można dwa ośrodki będące biegunami oddziaływania na pozostałe miejscowości. Największą strefą oddziaływania charakteryzuje się ośrodek gminny – Brańszczyk. Obejmuje on swoim oddziaływaniem większość miejscowości w gminie. Drugi biegun stanowią: Poręba Średnia oraz Poręba Kocęby. W strefie oddziaływania tych ośrodków znajdują się: Udrzynek, Udrzyn, Dudowizna oraz Tuchlin.

11. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Potrzeby i możliwości rozwoju gminy Brańszczyk zostały sporządzone w oparciu o „Strategię Rozwoju Gminy Brańszczyk”.

11.1. Potrzeby

Podstawowym kierunkiem działania samorządu terytorialnego powinno być podnoszenie poziomu zaspokajania potrzeb bytowych ludności oraz stymulowanie rozwoju ekonomicznego, społecznego i kulturowego gminy. Kierunkiem działań władz gminy będzie nadrobienie zacofania cywilizacyjnego oraz przeciwdziałanie degradacji środowiska. Przedsięwzięcia, jakie czekają na realizację, składają się na misję rozwoju gminy. Można je przedstawić w następujący sposób:

Środowisko naturalne:

- Zachować istniejące walory przyrodnicze gminy.
- Zatrzymać degradację jakości wód powierzchniowych.
- Odtworzyć zasoby wodne w ramach „małej retencji”.
- Konsekwentnie realizować zalesienia, dolesienia i zadrzewienia.

Zagospodarowanie terenu:

- Chronić historyczne układy urbanistyczne.
- Wprowadzić ład przestrzenny na terenach rekreacyjnych gminy
- Narzucić ramowe kanony architektoniczne nawiązujące do regionalnych wzorów architektonicznych.
- Ograniczyć na terenach wiejskich wysokość wznoszonych budynków do dwóch kondygnacji.
- Chronić i odbudowywać parki i układy zieleni na terenach zurbanizowanych.

Układ komunikacyjny:

- Poprawić jakość istniejącej sieci drogowej układu gminnego.
- Zarezerwować tereny dla przebiegu nowych tras komunikacyjnych.

- Zrealizować ciąg spacerowo – rekreacyjny i ścieżki rowerowe wzdłuż Bugu.
- Ułożyć chodniki wzdłuż dróg przebiegających przez wieś.
- Zrealizować budowę zatok na przystankach komunikacji publicznej.
- Budować parkingi w miejscach o zaawansowanych procesach urbanizacyjnych.
- Wybudować ścieżki rowerowe

Infrastruktura:

- Rozbudować systemy kanalizacji z lokalnymi oczyszczalniami ścieków.
- Rozbudować system sieci gazowej na terenie całej gminy.
- Rozbudować w miarę potrzeb sieci wodociągowe.
- Zmodernizować zdekapitalizowane stacje uzdatniania wody.

Rozwój gospodarczy:

- Rozwinąć sektor usług.
- Stymulować rozwój mieszkalnictwa.
- Rozwinąć przemysł i „czyste” technologie.
- Kreować zrównoważony rozwój przy współpracy z sąsiednimi gminami.
- Promować gminę i przyciągać inwestorów.
- Promować agroturystykę.
- Rozwinąć komunikację.

Infrastruktura społeczna:

- Rozwinąć bazę sportową i rekreacyjną.
- Stworzyć kluby młodzieżowe i świetlice środowiskowe.
- Zlokalizować infrastrukturę dla rekreacji ogólnodostępnej (trasy rowerowe, piesze, do jazdy konnej, miejsca biwakowe, parkingi, zaplecze gastronomiczne, przystań wodna na rzece Bug z placem widokowym).
- Czynić starania o zapewnienie właściwej, zgodnej z europejskimi standardami opieką zdrowotną mieszkańców gminy,
- Utrzymać bazę przedszkolną.
- Zwiększyć stopień bezpieczeństwa publicznego.

- Ograniczyć zasięg patologii społecznych.
- Dbać o dziedzictwo kulturowe regionu (konserwacja zabytków, wystawy etnograficzne, ochrona stanowisk archeologicznych).
- Szerzyć edukację ekologiczną i poczucie odpowiedzialności za ochronę przyrody.

11.2. Możliwości

11.2.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Gmina Brańszczyk jest jedną z 325 gmin województwa mazowieckiego, położona w północno-wschodniej jego części. Ze względu na bliskość Warszawy podlega ona wielokierunkowym oddziaływaniom zewnętrznym. Szczególnie stosunkowo niewielka odległość od Warszawy – ogromnej aglomeracji miejskiej – powinna mieć znaczący wpływ na kierunki jej rozwoju.

Główne cele strategii rozwoju kraju, które Polska ma szansę zrealizować wynikają z powstania nowego ładu polityczno – gospodarczego w Europie.

Są to:

- zapewnienie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego,
- zapewnienie postępu cywilizacyjnego kraju i ukształtowanie dojrzałego systemu demokracji i gospodarki.

Wstępna koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju zakłada, że województwo mazowieckie jest jednym z sześciu, które ma przejąć ciężar ożywienia gospodarczego kraju. Aglomeracja warszawska w perspektywie utrzyma dominację w systemie osadniczym kraju i stworzy węzeł pasm o najwyższej aktywności. Warszawa powinna stać się w przyszłości nowoczesną metropolią europejską. Na obszarze województwa mazowieckiego powstanie centrum kształtujące krajowy system obszarów chronionych, którego jednym z ważnych elementów będą korytarze ekologiczne powiązane z dolinami Wisły, Narwi i Bugu.

W wymiarze regionalnym za nadrzędny cel strategiczny uznaje się zapewnienie harmonijnego rozwoju Warszawy i pozostałych obszarów Mazowsza.

Województwo mazowieckie zajmuje czołową pozycję w kraju pod względem osiągniętego poziomu rozwoju gospodarczego. Charakteryzuje je:

- niewystarczający do potrzeb poziom infrastruktury technicznej,
- słabo rozwinięty rynek nieruchomości (z wyłączeniem Warszawy),
- brak obiektów i terenów do organizowania targów i wystaw w dużej skali (z wyłączeniem Warszawy),
- wysokie ceny gruntów budowlanych, przeciętne warunki mieszkaniowe (aglomeracja warszawska),
- mierne warunki dla rekreacji i wypoczynku.

Z przeprowadzonych analiz społeczno-gospodarczego rozwoju gminy Brańszczyk wynika, że rekomendowane są następujące typy inwestycji:

- rozwój infrastruktury technicznej,
- rozwój usług użyteczności publicznej,
- rozwój rekreacji indywidualnej – zespołów działek i domów rekreacyjnych, dających zysk z podwyższonego podatku i powszechnie dostępnej do odpłatnego korzystania dającej dochód od prowadzonej działalności gospodarczej,

Szansę rozwoju wielofunkcyjnego gminy Brańszczyk należy ocenić jako stosunkowo wysokie. Kierunek ten aktywizuje lokalną społeczność do tworzenia nowych miejsc pracy najbardziej spokrewnionych z zawodem rolnika: produkcją żywności najwyższej jakości, przetwórstwem rolno – spożywczym, agroturystyką, marketingiem żywności ekologicznej, rzemiosłem.

11.2.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców gminy Brańszczyk, związane są ze znacznymi ograniczeniami terenowymi związanymi z warunkami naturalnymi środowiska. Na terenie gminy występują znaczne obszary, na których powinno się ograniczać działalności inwestycyjnej:

- obszar doliny Bugu,
- lasy,

- gleby mineralne klasy III – IV,
- obszary zmeliorowane,
- ciągi infrastruktury – gazociągi i linie energetyczne ze strefami,
- stanowiska archeologiczne wciągnięte do rejestru zabytków oraz inne stanowiska.

11a. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy dla obszaru zmiany nr 1 studium

1. Dla obszaru zmiany nr 1 studium formułuje się następujące wnioski stanowiące jednocześnie analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne:

a) W wyniku zmiany nr 1 studium może nastąpić wzrost dochodów gminy z tytułu podatku od nieruchomości za użytkowanie gruntu na cele usługowe oraz od powierzchni budynków usługowych. W przypadku uchwalenia planu miejscowego dla obszaru zmiany nr 1 studium dla działki, od której pobiera się obecnie podatek rolny może nastąpić zmiana podstawy opodatkowania na podatek od nieruchomości.

b) Ewentualna faktyczna zmiana przeznaczenia terenu dla obszaru zmiany nr 1 studium będzie kontynuacją istniejącej już działalności gospodarczej na działce sąsiedniej – poza granicą zmiany nr 1 studium, w związku z powyższym nie przewiduje się istotnych zmian w zakresie oddziaływania na środowisko.

c) Zmiana nr 1 studium wynika z wniosku właściciela nieruchomości, a zakres zmiany jest rozszerzeniem istniejącej działalności gospodarczej zlokalizowanej poza obszarem zmiany nr 1 studium. Obecna działalność jest akceptowana przez społeczność, w związku z czym zmiana nr 1 studium nie będzie sprzeczna z potrzebami społecznymi.

2. Zmiana nr 1 studium ze względu na swój charakter nie wymaga wykonania prognoz demograficznych. Zmiana nr 1 studium dotyczy obszaru jednej działki przewidzianej wyłącznie pod rozwój istniejących usług z zakresu piekarnictwa. Zmiana ta nie będzie miała wpływu na procesy demograficzne gminy, również sama potrzeba przeprowadzenia zmiany nr 1 studium nie wynika z potrzeb demograficznych.

3. Bilans terenów przeznaczonych pod usługi piekarnictwa dla obszaru zmiany nr 1 studium:

Ze względu na fakt, iż usługi z zakresu piekarnictwa realizowane są w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb żywieniowych ludności nie jest możliwe określenie maksymalnego zapotrzebowania w skali gminy na tego typu usługi. Przyjąć należy, że jeżeli inwestor chce realizować powiększenie obecnego zakładu piekarnictwa to zapotrzebowanie na nową zabudowę tego typu nie osiągnęło poziomu maksymalnego w skali gminy.

W gminie Brańszczyk znajdują się obecnie 3 lokalizacje usług z zakresu piekarnictwa: jedna w miejscowości Brańszczyk, druga w miejscowości Poręba-Kocęby i trzecia w miejscowości Białełłoto-Kobyła – bezpośrednio przy granicy ze zmianą nr 1 studium, którego powiększania ta zmiana dotyczy. Wszystkie wymienione tereny usług z zakresu piekarnictwa znajdują się w obszarach o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych.

Uwzględniając, iż projektowany zmianą nr 1 studium teren usług z zakresu piekarnictwa znajduje się bezpośrednio przy obecnej piekarni oraz to, że obszar zmiany nr 1 studium znajduje się w obszarze o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej Białełłoto-Kobyła pomija się obliczenie chłonności terenów usługowych w obowiązujących planach miejscowych gdyż nowy obszar zabudowy zostaje wyznaczony w obszarze o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej Białełłoto-Kobyła.

4. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej.

Realizacja zmiany nr 1 studium nie będzie wymagała finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej służących realizacji zadań własnych gminy. Obszar zmiany nr 1 studium będzie posiadał dostęp do infrastruktury technicznej za pośrednictwem terenu obecnych usług zlokalizowanych poza obszarem opracowania zmiany nr 1 studium.

12. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego:

Wśród zadań o znaczeniu ponadlokalnym na terenie gminy znalazły się:

- Droga krajowa nr 8 relacji Warszawa – Białystok – Suwałki – Budzisko (granica państwa) – planowane podniesienie rangi do drogi ekspresowej o podwyższonym standardzie S8 – stanowi ona wypełnienie europejskiego korytarza transportowego K I postulowanego w Koncepcji Systemu Transportowego Województwa. Korytarz K I jest to jeden z postulowanych korytarzy europejskich z międzynarodowym węzłem drogowo-kolejowym oraz lotniczym w Warszawie.

Ponadto w planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego:

- wskazano układy ruralistyczne miejscowości Brańszczyk, Tuchlin, Turzyn i Udrzyn jako cenne i postuluje się objęcie ich ochroną prawną,
- obszar Puszczy Białej uznany został jako cenny kulturowo krajobraz - postulowany do objęcia prawną ochroną,
- dolina rzeki Bug postulowana została do uwzględnienia w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jako obszar wielofunkcyjny,
- wskazano gminę Brańszczyk do wdrażania programów rolno środowiskowych,
- gmina została zakwalifikowana jako obszar zagrożony powodzią – postuluje się podjęcie działań mających na celu zmniejszenia skutków ewentualnej powodzi.

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów.....	14
Tabela 2. Użytki ekologiczne.....	18
Tabela.3. Użytkowanie gruntów w gminie.....	25
Tabela 4. Ludność gminy – obręby.....	30
Tabela 5. Sieć osadnicza gminy Brańszczyk.....	31
Tabela 6. Zmiana liczby ludności.....	31
Tabela 7. Ludność według grup wieku.....	32
Tabela 8. Przyrost naturalny w gminie Brańszczyk.....	33
Tabela 9. Przyrost naturalny w województwie mazowieckim.....	33
Tabela 10. Saldo migracji.....	33
Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe.....	34
Tabela 12. Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczne w gminie.....	35
Tabela 13. Szkoły podstawowe.....	36
Tabela 14. Struktura obszarowa gospodarstw.....	38
Tabela 15. Pogłowie zwierząt.....	39
Tabela 16. Mechanizacja rolnictwa.....	40
Tabela 17. Zatrudnienie według sektora.....	40
Tabela 18. Jednostki zarejestrowane według sektorów.....	42
Tabela 19. Układ drogowy z uwzględnieniem podziału administracyjnego i klas technicznych dróg.....	44
Tabela 20. Lokalizacja ujęć wody.....	47

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Brańszczyk.....	14
Wykres 1a. Struktura użytkowania gruntów w województwie mazowieckim.....	16
Wykres 2. Struktura wiekowa ludności w gminie Brańszczyk.....	32
Wykres 3. Wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczne w gminie i województwie.....	35
Wykres 4. Struktura zasiewów w gminie.....	39
Wykres 5. Zatrudnienie według sektora – 2004 r.....	41
Wykres 6. Zatrudnienie według płci.....	41